

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaali- ja kasvatusalan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK)

2020

Lila Soukko, Eeva Winter

KUVAKORTIT VARHAISKASVATTAJILLE

- Keskustelun tueksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa neuvolalomakkeen läpikäymisessä

Lila Soukko, Eeva Winter

KUVAKORTIT VARHAISKASVATTAJILLE

- Keskustelun tueksi eri kieli- ja kulttuuritaustaisten huoltajien kanssa neuvolalomakkeen läpikäymisessä

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli parantaa päiväkodin henkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden välistä vuorovaikutusta, kun yhteistä kieltä ei ole tai sitä on hyvin vähän. Tavoitteena oli kehittää väline erityisesti kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tueksi. Tätä kautta lisätään asiakasperheiden luottamusta sekä viihtymistä varhaiskasvatuksessa heidän tullessaan kohdatuiksi. Kehittämistyön toimeksiantajana toimi yksityinen Varsinais-Suomalainen päiväkotitoiminta. Päiväkodissa oli kolme lapsiryhmää, joissa lapset olivat iältään 1–5-vuotiaita. Päiväkodin asiakasperheistä suurella osalla oli maahanmuuttajatausta. Kehittämistyö toteutettiin syksyn 2018 ja kevään 2020 välisenä aikana.

Kehittämistyön teoreettinen viitekehys koostuu kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden kuvauksesta, interkulttuurisuudesta eli eri kulttuurien kohtaamisesta ja niiden välisestä kanssakäymisestä, kasvatusyhteistyöstä ja sen eri muodoista sekä kuvakorttien käytöstä yhteistyön ja kommunikoinnin välineenä. Kehittämismenetelminä käytettiin muun muassa dialogista keskustelua, päiväkodin henkilökunnalle tehtyä Webropol-kyselyä sekä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden haastattelemista.

Kehittämistyön tuotoksena syntyi kaupungin neuvolalomakkeisiin perustuvat kuvakortit, joita voidaan hyödyntää päiväkodissa käytävissä keskusteluissa erityisesti niiden huoltajien kanssa, joiden kanssa yhteistä kieltä ei ole. Kuvakortteja syntyi yhteensä 205 kappaletta ja ne on jaoteltu ikäryhmittäin: yksivuotiaille (25), kaksivuotiaille (32), kolmevuotiaille (42), neljävuotiaille (37), viisivuotiaille (35) ja kuusivuotiaille (34). Kuvakortit on ryhmitelty kuuteen eri osa-alueeseen, joita ovat päivittäistoiminnot, motoriikka, kielellinen kehitys ja kommunikaatio, vuorovaikutus ja leikki, ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu sekä media.

ASIASANAT:

Varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, interkulttuurisuus, kulttuurinen moninaisuus, kuvakortit, neuvolalomake.

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Bachelor's Degree in Social Services

2020 | 52 pages, 42 pages in appendices

Lila Soukko, Eeva Winter

PICTURE CARDS FOR EARLY CHILDHOOD EDUCATORS

- To support communication with guardians of different linguistic and cultural backgrounds in discussion about the child based on child health clinic's form

The purpose of this development project was to improve interaction between the early childhood educators and the families of different linguistic and cultural backgrounds especially when common language is unavailable or very weak. The objective was to develop a tool specially to support communication and interaction, which increases the families trust and satisfaction in early childhood education as the guardians are encountered. The client and partner of this development project was a private kindergarten located in Finland Proper. In the kindergarten there were three groups in which the children were 1-5 years old. Most of the families had an immigrant background. The development project was carried out between fall 2018 and spring 2020.

The theoretical framework of the thesis discusses different linguistic and cultural backgrounds, interculturality which means encounters of different cultures and the interaction between cultures, parental partnerships and its forms as well as the use of picture cards as a tool for collaboration and communication. The development methods used were dialogue, Webropol survey for the early childhood educators and interviewing the families of different linguistic and cultural backgrounds.

As the result of the development project picture cards were created based on child health clinic's form about the child's development. The picture cards can be used in the kindergarten's discussions and meetings especially with the guardians without common language with childhood educators. 205 picture cards were created and categorized by age: one-year olds (25), two-year olds (32), three-year olds (42), four-year olds (37), five-year olds (35) and six-year olds (34). The cards are divided in six different categories which are daily routines, motoric skills, speech and language development and communication, interaction and play, social and emotional development and media.

KEYWORDS:

Early childhood education, parental partnership, interculturality, cultural diversity, picture cards, child health clinic.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 KIELELLINEN JA KULTTUURINEN MONINAISUUS VARHAISKASVATUKSESSA	8
2.1 Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden määrittely	8
2.2 Interkulttuurinen kompetenssi ja kulttuurien välinen kanssakäyminen	9
3 KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA	14
3.1 Kasvatusyhteistyö ja sen muodot	14
3.2 Neuvolalomake ja muut yhteistyötavat kasvatusyhteistyön lähtökohtana	20
3.3 Kuvat yhteisen ymmärryksen tukena	23
4 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT	24
4.1 Toimintaympäristön ja toimeksiantajan kuvaus	24
4.2 Kehittämistehtävä ja tavoitteet	25
5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	27
5.1 Kehittämis- ja tiedonhankintamenetelmät	27
5.2 Kehittämistyön prosessi	30
5.3 Kehittämisaineiston dokumentointi ja tarkastelu	37
6 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS	39
6.1 Kuvakortit kehittämistyön tuotoksena	39
6.2 Kehittämistyön tuotoksen arviointi	41
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI	44
7.1 Kehittämisprosessin arviointi, henkilökohtainen oppiminen ja ammatillinen kasvu	44
7.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus	45
7.3 Kehittämistyön jatko	47
LÄHTEET	49

LIITTEET

Liite 1. Webropol-kysely päiväkodin henkilökunnalle

Liite 2. Haastattelukysymykset huoltajille

Liite 3. Ohjeet kuvakorttien käyttöön

KUVAT

Kuva 1. 1-vuotiaan neuvolalomake, päivittäistoiminnot (Turun kaupunki 2020).	21
Kuva 2. 1-vuotiaan neuvolalomake, avoimia kysymyksiä (Turun kaupunki 2020).	21
Kuva 3. Esimerkki kuvakorttien käyttöohjeista, 1-vuotias.	40

TAULUKOT

Taulukko 1. Kehittämistoiminnan prosessikuvaus ja aikataulu	31
---	----

1 JOHDANTO

Muiden kuin kotimaisten kielten määrä Suomen väestössä on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana. Vuonna 2015 Suomessa oli 329 562 henkilöä, joiden äidinkieli oli muu kuin suomi tai ruotsi. Vuonna 2018 sama määrä oli 391 746. (Tilastokeskus 2020.) Myös suomalainen varhaiskasvatus muuttuu jatkuvasti kulttuurisesti moninaisemmaksi maahanmuuton seurauksena (Eerola-Pennanen 2017a, 236; Eerola-Pennanen 2017b, 221). Kulttuurisesti moninaiset päiväkotiryhmät vaativat päiväkodin henkilökunnalta jatkuvaa itsensä kehittämistä kohdatakseen eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset ja heidän perheensä oikealla herkkyydellä. Tämän kehittämistyön tarkoituksena olikin parantaa päiväkodin henkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden välistä vuorovaikutusta luomalla väline erityisesti kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tueksi, niihin tilanteisiin, joissa yhteistä kieltä ei ole. Tätä kautta tavoitteena oli myös lisätä asiakasperheiden luottamusta sekä viihtymistä varhaiskasvatuksessa heidän tullessaan paremmin kohdatuiksi.

Kehittämistyömme toimeksiantajana toimi Varsinais-Suomen alueella sijaitseva yksityinen päiväkotitoiminta. Päiväkodin asiakkaista suurimmalla osalla on jokin muu kieli- tai kulttuuritausta kuin suomi tai ruotsi. Kehittämistyössämme ja sen raportoinnissa keskityimme eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin perheisiin päiväkotiympäristössä, heidän omien kulttuuriansa, tapojensa ja kielensä huomioimiseen suomalaisessa varhaiskasvatuksessa, varhaiskasvattajien toiminnassa ja perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Avainsanana voisikin pitää vuorovaikutusta eri kulttuurien välillä. Kehittämistyön tavoitteena oli parantaa yhteistyöpäiväkotimme henkilökunnan sekä huoltajien ja vanhempien välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta ja tätä kautta edistää luottamuksen syntymistä heidän välilleen. Toimeksiantajan toiveesta kehitimme kuvakorttimateriaalia kasvatusyhteistyön tukemiseksi. Kuvakortit ovat erityisesti varhaiskasvatuskeskustelua varten, jossa käydään läpi neuvolalomaketta. Lomake käydään läpi kyseisessä varhaiskasvatusyksikössä perheiden kanssa, sillä toimeksiantajalla on huoli siitä, etteivät kaikki perheet ymmärrä neuvolalomaketta ja siinä kysyttäviä asioita lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta.

Kehittämisprosessin aikana työstetyt kuvakortit perustuvat kaupungin neuvolalomakkeeseen, jota päiväkodissa tarkastellaan neuvolakeskustelun yhteydessä yhdessä perheiden kanssa. Lisämateriaalia on saatu eri kieli- ja kulttuuritaustaisia huoltajia

haastatteleamalla sekä päiväkodin henkilökunnalla teetetyt Webropol-kyselyn kautta. Kuvakortit on jaoteltu ikäryhmittäin 1–6-vuotiaisiin. Lisäksi jokainen ikäryhmä on jaettu erilaisten kategorioiden mukaan, joita ovat päivittäistoiminnot, motoriikka, kielellinen kehitys ja kommunikaatio, vuorovaikutus ja leikki, ryhmässä toimiminen ja tunteilmaisuus sekä media. Varhaiskasvattajat voivat käyttää kuvakortteja huoltajien kanssa varhaiskasvatuskeskusteluissa, aloituskeskusteluissa tai lapsen päivästä kerrottaessa.

Tässä raportissa esittelemme ensimmäiseksi kehittämistyöhön liittyvän ja sen taustalla vaikuttaneen tietoperustan: kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden, sekä siihen liittyen interkulttuurisuuden ja kulttuurien kohtaamiseen liittyvät asiat. Lisäksi kerromme kasvatusyhteistyöstä varhaiskasvatuksessa, sen eri muodoista ja siitä, kuinka kuvia voidaan hyödyntää tämän yhteistyön tukena. Tietoperustan esittelyn jälkeen kuvaamme käyttämiämme kehittämismenetelmiä sekä kehittämistyötämme ja sen etenemistä lähemmin. Esittelemme myös tuotoksena syntyneet kuvakortit. Lopuksi tarkastelemme kehittämistyötämme arvioiden sitä ja reflektoiden omaa oppimistamme ja toimintaamme. Loppuun olemme liittäneet sekä henkilökunnan kyselyn (liite 1), huoltajien haastattelukysymykset (liite 2) sekä kehittämistyömme tuotoksena syntyneiden korttien käyttöohjeet (liite 3). Itse kuvakortit ovat saatavilla erikseen.

2 KIELELLINEN JA KULTTUURINEN MONINAISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Kielellisen ja kulttuurisen moninaisuuden määrittely

Kulttuurinen moninaisuus tai monikulttuurisuus on käsitteenä hyvin laaja, mutta sillä viitataan kuitenkin aina jollakin tavalla erilaisten ryhmien, kuten esimerkiksi valta- ja vähemmistöryhmien välisiin sekä vähemmistöryhmien keskinäisiin suhteisiin (Paavola & Talib 2010, 26). Monikulttuurisuudesta alettiin puhua Suomessa 1990-luvun alussa enakoitaessa maahanmuuttajien määrän lisääntymistä (Lepola 2000, 203). Sen ajateltiin olevan sellaisen maan ominaisuus, jossa asuu ihmisiä monesta eri kulttuurista ja se liitettiin alun perin ennen kaikkea maahanmuuttoon (Anis 2008, 22). Kulttuurinen moninaisuus on kuitenkin paljon muutakin. Se on vuorovaikutusta ja yhteiseloä, joka ilmenee vuoropuheluna, sopusointuisena elämisenä ja integraationa, eli erilaisten ihmisryhmien yhdistämisenä saman ryhmän jäseniksi. Se on tila tai ryhmä, jonka jäsenet edustavat eri kulttuuritaustoja ja joilla on erilaiset tarinat, joista nousevia toimintatapoja jäsenet ilmentävät. Kulttuurista moninaisuutta voidaan pitää myös tahtotilana tai sopimuksena, jossa pyritään vastavuoroisuuteen, kiinnostukseen ja kunnioitukseen toisia kohtaan. Se on monitahoinen ilmiö, jolla on sosiaalisia, poliittisia ja kulttuurisia päämääriä ja seurauksia. Parhaimmillaan siinä toteutuvat moniarvoisuus, monimuotoisuus ja oikeudenmukaisuus. (Wallin 2013, 44.) Kulttuurin, kielen ja etnisyyden lisäksi kulttuuriseen moninaisuuteen sisältyy myös uskonnollinen monimuotoisuus, seksuaalinen suuntautuminen, sukupuolikysymykset, vammaisuus ja sosioekonominen asema. Monikulttuurisuudesta puhuttaessa onkin määriteltävä selkeästi, mistä kaikista ilmiöistä ja kysymyksistä puhutaan. (Paavola & Talib 2010, 11, 26.)

Kulttuurista moninaisuutta voidaan pitää hyvin ajankohtaisena aiheena, sillä suurin osa kohtaamastamme kulttuurista on monimuotoista. Se on tullut osaksi myös lasten maailmaa ja päiväkotien arkea; lapset kohtaavat erilaisista kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä jatkuvasti lähiympäristössään esimerkiksi maahanmuuttajataustaisten lasten määrän lisääntyttyä päiväkodeissa. (Eerola-Pennanen 2017a, 236; Eerola-Pennanen 2017b, 221.)

Kulttuuriseen moninaisuuteen ovat yhteydessä myös eri kielet ja niiden runsaus. Kieli on tärkeä väline, osa olemisemme muotoa niin yksilöinä, ryhminä ja yhteisöinä kuin

kulttuureina ja yhteiskuntinakin. Ihmisten ajattelua, kuten myös ihmisten välisiä suhteita, on vaikeaa ajatella ilman kieltä. (Heikkinen 2007, 9.) Kielen rooli on keskeinen meitä ympäröivien ilmiöiden ja asioiden luokitteluissa. Tämän luokittelun yksityiskohdat vaihtelevat eri kielissä näyttäen maailman meille kuin eri linssien läpi. Kieli vaikuttaakin hyvin konkreettisesti tapaan, jolla näemme maailman antaen ajatuksillemme muodon aivan samalla tavalla kuin kulttuuri muutenkin. (Malinen 2019.)

Varhaiskasvatuksessa pyritään olemaan kielitietoisia ja tiedostamaan kielten läsnäolo kaikessa ja kaikkialla. Päiväkodin henkilöstön onkin ymmärrettävä kielen merkitys lasten kehityksen ja identiteettien rakentumisen sekä vuorovaikutuksen kannalta. (Opetushallitus 2018, 31.) Oman äidinkielen puhumisen kieltäminen esimerkiksi päiväkodissa on tuhoisaa lasten itsetunnon sekä identiteetin kehitykselle, sillä äidinkieli on osa identiteettiä ja tärkeä edellytys ihmisenä olemiselle. Se edustaa omia juuria ja jatkuvuutta ja sen avulla mahdollistuu itsensä tiedostaminen, moraalit ja etiikka. Kielen oppiminen on yhteydessä ihmisen kehitykseen ja sillä on tärkeä rooli oppimisessa. (Paavola & Talib 2010, 231–232; Halme & Vataja 2011, 16.) Myös valtaväestön kielen oppiminen ja hallitseminen on kuitenkin tärkeää lasten tulevaisuuden kannalta, ja siksi sitä tulisi ohjata ja tukea (Paavola & Talib 2010, 231–232).

Varhaiskasvattajien on annettava lapsille tilaisuus oppia suomen kieltä sekä luonnollisten että ohjattujen tilanteiden kautta. Vaikka vastuu lapsen äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä on ensisijaisesti perheellä, on varhaiskasvattajien velvollisuutena kuitenkin tiedottaa vanhempia oman kielen ja kulttuurin tärkeydestä ja merkityksestä lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta. Varhaiskasvattajat voivat myös kertoa mahdollisuuksista ja erilaisista tavoista, joilla perhe voi tukea lapsen kehitystä näissä asioissa. Toki myös päiväkodin varhaiskasvatuksessa tulee huomioida ja arvostaa lapsen omaa kulttuuria ja äidinkieltä sekä ottaa ne osaksi varhaiskasvatusympäristöä. Näin luodaan pohja lapsen kieli- ja kulttuuri-identiteetille sekä toiminnalliselle kaksikielisyydelle yhteistyössä perheen kanssa. Tavoitteena on suomalaisen yhteiskuntaan kotoutunut lapsi, joka on ylpeä omasta kulttuuriperinnöstään. (Kivijärvi 2017, 251, 254.)

2.2 Interkulttuurinen kompetenssi ja kulttuurien välinen kanssakäyminen

Erilaisten kulttuurien kohdatessa samalla kohtaavat usein myös ihmisten erilaiset arvot, asenteet, taustat sekä tavat kommunikoida ja käyttäytyä. Tätä kutsutaan interkulttuurisuudeksi. Se ei siis viittaa pelkästään eri etnisistä ryhmistä koostuvaan yhteisöön, vaan

sen tarkoituksena on korostaa erityisesti vuorovaikutusta näiden kulttuurien välillä. Ymmärtääksemme toisiamme paremmin ja kyetäksemme menestyksekkääseen vuorovaikutukseen eri kulttuuritaustaisten ihmisten kanssa, meiltä vaaditaan interkulttuurista kompetenssia. Siinä korostuu tietoisuuden ja herkkyyden lisäksi erityisesti halu ja taidot toimia erilaisissa tilanteissa, joissa kulttuurit kohtaavat. Yksinkertaisemmin sanottuna siinä korostuvat siis vuorovaikutustaidot. (Jokikokko 2002, 85.) Interkulttuurinen kompetenssi on kuitenkin paljon myös ymmärrystä ja tietoa siitä, millaisia erilaisia sosiaalisia ja kulttuurisia prosesseja sekä rakenteita on olemassa. Nämä prosessit ja rakenteet luovat perustan sille, millaista vuorovaikutusta on edes realistisesti mahdollista tavoitella. (Talib yms. 2004, 5.) Interkulttuurinen kompetenssi tulisikin nähdä kokonaisvaltaisena, ihmisten ajattelua ja käyttäytymistä ohjaavana filosofiana, joka johtaa henkilökohtaiseen kasvuun ihmisenä ja ajaa ajattelemaan omia kulttuurisia asenteita, arvoja ja käyttäytymistä. Tavoitteena on kasvaa ymmärtämään ja kunnioittamaan moninaisuutta sekä johtaa oikeudenmukaiseen ajatteluun ja toimintaan. (Jokikokko 2002, 85–86.)

Interkulttuurista kompetenssia tarvitaan, jotta voidaan saavuttaa yhteisymmärrys sekä toimiva vuorovaikutus ja yhteistyö (Jokikokko 2002, 86). Kulttuurisesti päteväksi tullaan varhaiskasvattajan on kehitettävä ymmärrystään toisista yksilöistä ja heidän perinteistään, arvoistaan ja taustoistaan. Ammattitaitoinen ja etevä yksilö osaa kulttuurienvälisessä viestinnässä kunnioittaa eri kulttuureista tulevia, on avoin uuden oppimiselle, ymmärtää toisen näkökulman, joustaa, hyväksyy moninaisuuden ja on sensitiivinen omille asenteilleen. (Halme & Vataja, 2011, 101.)

Interkulttuurinen kompetenssi voi olla myös osaltaan suuressa roolissa syrjäytymisen ehkäisemisessä esimerkiksi kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Kulttuurisesti moninaisessa ympäristössä työskentelevälle varhaiskasvattajalle voidaankin asettaa kaksi tehtävää. Ensimmäinen näistä on tuntuman saaminen siihen, mitä erilaisia kulttuurisia ja sosiaalisia lähtökohtia ja kokemuksia ihmisillä, erityisesti hänen vastuullaan olevilla lapsilla ja näiden vanhemmilla, on. Lisäksi on hyvä selvittää, miten nämä lähtökohdat ja kokemukset näkyvät heidän elämässään esimerkiksi käyttäytymisessä, odotuksissa, haaveissa, peloissa ja ajatuksissa. Toinen tehtävistä on yrittää nähdä, minkälaisia edellytyksiä, ehtoja ja mahdollisuuksia, mutta toisaalta myös esteitä ja rajoituksia sosiaaliset ja kulttuuriset prosessit ja rakenteet asettavat näille ihmisille ja heidän toiminnallensa. (Talib yms. 2004, 5.)

Kuusisto ja Lamminmäki-Vartia (2012, 3) mainitsevat kulttuurisensitiivisyyden vaikuttavat ihmisiin kolmella eri tasolla tai osa-alueella, ja nämä osa-alueet vaikuttavat jatkuvasti

myös toisiinsa ollen kuin vuorovaikutuksessa keskenään. Heidän mukaansa kulttuuri-sensitiivisissä taidoissa yhdistyvät toiminnallisuus, kognitiivisuus, joka kattaa tiedot, taidot ja tietoisuuden sekä affektiivisuus, joka kattaa asenteet ja tunteet. Samat asiat toistuvat Jokikokon (2002, 87) tutkimustaan varten määrittelemässä interkulttuurisen kompetenssin osatekijöissä, joiksi hän luettelee tietoisuuden, taidot, asenteet ja toiminnan. Myös hän kertoo näiden osa-alueiden olevan kytköksissä toisiinsa, vaikuttavan toisiinsa ja kehittyvän rinnakkain. Interkulttuurinen kompetenssi vaatii näiden kaikkien osa-alueiden huomioimista; ei esimerkiksi riitä, että on taitoa ilman toimintaa.

Kirsti Sainola-Rodriguez kertoo kompetenssia ajateltavan usein prosessina, jonka vaiheet jokaisen on henkilökohtaisesti käytävä läpi omaksuakseen interkulttuuriset taidot. Tähän prosessiin kuuluu vaihtelevasti erilaisia tiedollisia, taidollisia sekä tunnepuolen osa-alueita, joita ovat mm. kulttuurinen tietoisuus ja tieto, kulttuurinen herkkyyks, kulttuurinen taito, kulttuurinen kohtaaminen sekä kulttuurinen tahto. (Sainola-Rodriguez, 2013, 138.)

Kulttuuriseen tietoisuuteen ja tietoon sisältyy oman kulttuuritaustan tunteminen ja sen merkitys omalle toiminnalle. Lisäksi on tärkeää nähdä kulttuurien väliset erot ja yhtäläisyydet, jota varten tarvitaan tietoa ja ymmärrystä muun muassa erilaisten kulttuurien tavoista, arvoista ja uskomuksista. (Sainola-Rodriguez 2013, 138; Jokikokko 2002, 88.) Oleellinen osa kulttuurista tietoisuutta on myös kyky tunnistaa niin omia kuin muidenkin ennakkoluuloja, asenteita ja epäoikeudenmukaisia käytäntöjä (Jokikokko 2002, 88). Jokaisella on jonkinlaisia ennakkoluuloja, eivätkä ne itsessään eivät ole vaarallisia. Vaarallista on, jos näitä ennakkoluuloja ei tiedosta. Tiedostaminen ja tunnistaminen ovatkin ensimmäisiä askelia ennakkoluulojen muuttamiseksi. (Halme ja Vataja 2011, 99.)

Kulttuurinen herkkyyks kattaa kulttuuria arvostavan kohtaamisen sekä luottamuksen, kunnioituksen, empatian sekä yhteistyön edellytysten luomisen (Sainola-Rodriguez 2013, 138). Se tarkoittaa taitoa reflektoida omaa kulttuuria sekä tunnistaa kulttuurien erityispiirteitä ja niiden vaikutusta omaan toimintaan. Tämä edellyttää omien stereotyyppien, asenteiden ja arvojen tiedostamista. (Juujärvi ym. 2007, 267.)

Kulttuuriseen taitoon liittyy kulttuurisesti merkityksellisen tiedon ja sen lähteiden tunteminen. Lisäksi oleellista on kyky toimia kulttuurien välikätenä sekä hallita vuorovaikutus- ja viestintätaidot, kuten kyky tulkita toisen eleitä ja ilmeitä, jos yhteistä kieltä ei ole. Vuorovaikutuksen on oltava tarkoituksenmukaista ja tilanteeseen sopivaa. Lisäksi sen on oltava tehokasta, jotta kommunikoinnin tavoitteeseen päästään. On tärkeää myös kuulla

toisen osapuolen näkemyksiä, osata asettua tämän asemaan ja tuntee myötätuntoa. (Sainola-Rodriguez 2013, 138; Jokikokko 2002, 88–89.)

Kulttuurinen kohtaaminen tarkoittaa nimenomaan eri kulttuuritaustaisten yksilöllistä ja aitoa kohtaamista ottaen huomioon mahdolliset vaihtelut ryhmien sisällä. Kulttuurinen tahto taas sisältää aidon kiinnostuksen, oman tahdon ja motivaation auttaa. Lisäksi tämän sisäisen tunteen ja siitä seuraavan toiminnan yhtenevyys kuuluu tähän kategoriaan. (Sainola-Rodriguez, 2013, 138.)

Myös Nieto (2012, 391–400) kuvaa interkulttuurista kompetenssia prosessin kaltaiseksi portaiden kiipeämiseksi. Tässä prosessissa on neljä erilaista porrasta, joista ensimmäinen on erilaisuuden sietämistä ja suvaitsemista. Se on interkulttuurisen kompetenssin alin askelma, sillä vaikka oppisimme sietämään kulttuurien erilaisuutta, se ei välttämättä ole kestävä, sillä sietämämme tai suvaitsemamme asia voi silti olla yhä mielestämme epämiellyttävää. Pystymme ehkä tänään sietämään jotain epämiellyttävää, mutta huomenna tilanne voi olla jo toinen. Toinen askelma interkulttuurisen kompetenssin kehittämisessä on hyväksyminen. Hyväksymme erilaisuutta tai vähintäänkin huomaamme sen merkityksen. Kolmas askelma on kunnioitus. Se tarkoittaa, että erilaisuutta pidetään arvossa, jopa ihaillaan. Neljäs ja korkein askelma sisältää kolme asiaa, joita ovat vahvistaminen, solidaarisuus ja kritiikki. Tämän askelman erottaa muista se, että tällä tasolla konfliktit ymmärretään väistämättömäksi osaksi oppimista niiden välttelemisen sijaan.

Jokikokko (2002, 87–88) kokee asenteiden liittyvän vahvasti moniin interkulttuurisen kompetenssin osa-alueista. Asenteet kehittyvät muiden osa-alueiden vierellä ja ne ovat edellytys tasa-arvoiseen ja oikeudenmukaiseen toimintaan. Oikeudenmukaista toimintaa ja ajattelua tukevat asenteet ovatkin kuin lähtökohtana interkulttuuriselle kompetenssille, mutta samalla se on yksi vaikeimmista ja monimutkaisimmista osa-alueista, sillä asenteet ovat voineet muodostua jo varhaisessa vaiheessa elämää, jonka seurauksena niiden muuttaminen voi olla vaikea prosessi. Vielä vaikeampaa tästä tekee se, että joskus asenteet voivat olla osaksi myös tiedostamattomia. Omien asenteiden kohtaaminen ja muuttaminen on kuitenkin välttämätöntä interkulttuurisen kompetenssin kannalta.

Kulttuurien kohdatessa niiden välisen viestinnän kannalta onkin tärkeintä tuntee oma kulttuurinsa ja tiedostaa sen vaikutus omaan ajatteluun ja käyttäytymiseen (Halme & Vataja 2011, 53). Kohtaamisten suurimpana haasteena ei suinkaan ole vieraan kulttuurin tuntemuksen, vaan juuri oman kulttuurin tuntemuksen puute. Meidän on tiedostettava omat olettamuksemme ja stereotypiamme, sillä se, miten havaitsemme ja miten

tulkitsemme näkemiämme ja kuulemiamme asioita, on vahvasti kulttuurisidonnaista ja ennalta opittua. Mahdolliset kulttuurien välisistä eroista johtuvat väärinkäsitykset ilmenevät viestinnän eri muodoissa, niin kielellisessä kuin ei-kielellisessäkin (Salo-Lee 1996, 21–22). Yhteisen kielen puuttuessa voimme nimittäin tulla ymmärretyiksi tai väärinymmärretyiksi myös sanattomasti vaikkapa ilmeidemme ja eleidemme kautta. Esimerkiksi suomalaisessa kulttuurissa katsekontaktin ottaminen on osa kohtaamista, mutta kaikissa kulttuureissa näin ei ole, vaan silmiin katsomista voidaan pitää sopimattomana. (Koppi-
nen & Pollari 2011, 126, 155.) Mahdolliset ristiriidat ja sopeutumisvaikeudet tulisikin huomata ajoissa, jotta ne voidaan pyrkiä ratkaisemaan ennen kuin niistä muodostuu suurempaa ongelmaa (Salo-Lee & Tamminen 2006, 210). Viestinnän onnistuminen kohtaamisissa riippuukin vahvasti siitä, millä tavalla ja miten hyvin osapuolet havaitsevat ja tulkitsevat toistensa viestinnän tavoitteet ja viestit (Salo-Lee 1996, 21). Parhaimmillaan kulttuurien välinen viestintä onkin mahdollisuus dialogiseen keskusteluun sekä uuden oppimiseen ja luomiseen (Salo-Lee & Tamminen 2006, 210).

3 KASVATUSYHTEISTYÖ VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Kasvatusyhteistyö ja sen muodot

Kasvatusyhteistyö, josta käytettiin aiemmin kasvatuskumppanuus käsitettä, on kodin ja päiväkodin välistä yhteistyötä, keskeistä ja vastavuoroista vuorovaikutusta (Kaskela & Kekkonen 2006, 17). Kasvatusyhteistyöllä on suuri merkitys varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus 2018, 34). Sen perimmäisenä tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä. Tarkoituksena on toimia yhdessä lapsen huoltajan ja lapsen kanssa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja tasapainoisen kehityksen parhaaksi sekä tukea lapsen huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatustilasto 540/2018.)

Urie Bronfenbrenner on ekologisen ajattelun tunnetuin edustaja. Hän tarkastelee perhettä osana laajempaa yhteiskuntaa. Bronfenbrenner kuvaa ympäristöjä mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemeinä ja tasoina. Vuorovaikutussuhteet läheisiin ihmisiin, näiden ihmisten keskinäiset suhteet sekä suhteet laajempaan ympäristöön painottuvat pienen lapsen elämässä. Perheiden toimintatapojen eroavaisuudet sekä heidän yksilöllisyytensä pyritään selittämään kulttuuristen ja ympäristöerojen kautta. (Bronfenbrenner 1979, 22; Rantala 2002, 20.)

Mikrosysteemi toimii sisimpänä ja sitä kuvataan lapsen lähiympäristönä. Lapsen kasvuun suorassa vaikutuksessa ovat tyypillisesti koti, perhe ja päivähoito. (Bronfenbrenner 1979, 22.) Lapsi puolestaan muokkaa vuorovaikutussuhteitaan omalla toiminnallaan, koska hän on vuorovaikutuksessa lapsiryhmän ja varhaiskasvattajien kanssa. (Hujala ym. 2007, 22). Mesosysteemi on seuraava taso, joka sisältää varhaiskasvatuksen henkilökunnan ja vanhempien väliset suhteet, eli useamman ympäristön yhteistyön. Perheiden kanssa tehtävällä yhteistyöllä on epäsuora vaikutus lapsen hyvinvointiin, kehitykseen ja kasvuun. (Bronfenbrenner 1979, 25.) Eksosysteemissä kuvataan erilaisia yhteiskunnan tukijärjestelmiä sekä niiden vaikutuksia esimerkiksi vanhempien työaikojen järjestämiseen. Vanhempien työaika vaikuttaa taas lapsen ja perheen arkeen. Makrosysteemiin kuuluvat yhteiskuntaa, lait ja lainsäädäntö, jotka vaikuttavat sekä palvelujärjestelmään että perheiden saatavilla oleviin palveluihin. Vaikutus lapseen ekso- ja makrosysteemien tasoilla on enää välillinen. (Rantala 2002, 21.)

Lapsen kasvua ja kehitystä muokkaavat ja rakentavat arjen vuorovaikutustilanteet sekä varhaiskasvatuksessa että kotona. Tästä syystä vanhempien ja varhaiskasvattajien

yhteistyö on tärkeää. Varhaiskasvattajien ja vanhempien aktiivinen ja toimiva yhteistyö sekä yhteiset tavoitteet ovat lapsen kehityksen ja kasvun lähtökohta. (Hujala ym. 2007, 23– 24.) Kotikasvatuksen tukeminen on osa tätä yhteistyötä. Sen tarkoituksena on painottaa kasvattajien roolia suhteessa huoltajiin. Se ei tarkoita sitä, että varhaiskasvattajien tulisi automaattisesti hyväksyä kaikki perheiden kasvatukseen ja tukea niitä, vaan sitä, että huoltajien kanssa keskustellaan avoimesti ja tavoitteellisesti kasvatuksesta, kasvatuserätyksistä, arvoista ja kulttuurista lapsen edun mukaisesti. Voidaankin ajatella, että jo päivähoitojärjestelmän itsessään on tarkoitus tukea perheiden kotikasvatusta. Usein puhutaankin myös kasvatukseen jakamisesta. Vaikka huoltajat ovatkin ensisijaisesti vastuussa lapsensa kasvatuksesta, ovat päivähoitojärjestelmän varhaiskasvattajat kuitenkin vastuussa siitä kasvatuksesta, jota lapsi saa päivähoitossa ollessaan. Jaettu kasvatustuomio edellyttää tiivistä ja toimivaa vuorovaikutusta ja yhteistyötä varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä. Samassa yhteydessä voidaan puhua myös vastuun kumpuudesta, joka tarkoittaa sitä, että molemmilla osapuolilla on omat vastuualueensa, joilla he huolehtivat saman lapsen kasvatuksesta tehden kuitenkin tiivistä yhteistyötä lapsen edun mukaisesti. (Koivunen 2009, 151–152.)

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on vastuu yhteistyön käynnistämisestä ja ylläpitämisestä sekä suunnitelmallisuudesta ja toteuttamisesta (Murray ym. 2015; Opetushallitus 2018, 33). Lapsen huoltajille tulee antaa sekä järjestää mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsensa varhaiskasvatukseen toteuttamiseen, suunnitteluun ja arviointiin (Varhaiskasvatustuomio 540/2018). Tasa-arvoinen vuorovaikutus, luottamuksen rakentaminen ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatustyhteistyötä. Hyvä yhteistyö on vuorovaikutteista varhaiskasvattajan ja huoltajan välillä ja se edellyttää varhaiskasvatukseen henkilöstöltä aktiivisuutta ja oma-aloitteellisuutta. (Opetushallitus 2018, 34.)

Kasvatustyhteistyötä ohjaavat dialogi, kunnioitus, luottamus ja kuuleminen. Päivittäin käyty dialogi eli vuoropuhelu luo perustaa ja mahdollistaa yhteisen kuvan luomisen lapsesta. Yhteisten toimintatapojen ja luottamuksen syntymiseen voikin kulua aikaa. Luottamusta voidaan saavuttaa huomioimalla huoltajien toiveita toimintaan osallistumisen, ruokailun ja pukeutumisen suhteen. (Halme & Vataja 2011, 74–75.) Voidaankin ajatella, että nimenomaan huoltajien osallisuudella on merkittävä rooli lasten hyvinvoinnin turvaamisessa (Heinonen ym. 2016, 230). Päiväkotien kaikessa toiminnassa tulisikin edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Niin huoltajien kuin lasten ja päiväkodin henkilökunnan ehdotuksia ja mielipiteitä tulee arvostaa. (Opetushallitus 2018, 30.) Se puolestaan vaatii osallisuutta edistävien toimintatapojen kehittämistä tietoisesti, sillä

huoltajille on annettava mahdollisuuksia osallisuuteen ja heitä on kannustettava yhteistyöhön luomalla sille hyvät edellytykset. Se vaatii varhaiskasvattajilta ymmärrystä perheen tilanteesta ja kykyä olla hienotunteinen. On myös osattava arvioida, millainen yhteistyömuoto sopii kullekin perheelle parhaiten. (Koivunen 2009, 152.)

Osallisuutta voidaan edistää esimerkiksi kuulemalla huoltajia ja lapsia toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa (Opetushallitus 2018, 30). Kannustamalla huoltajia osallisuuteen voidaan parantaa varhaiskasvattajien ja huoltajien välistä yhteistyötä, päiväkodin toimintakulttuurin yhteisöllisyyttä sekä huoltajien tietoisuutta ja aktiivisuutta päiväkodin arjessa (Heinonen ym. 2016, 230).

Varhaiskasvattajien on hyvä aina silloin tällöin arvioida, miten huoltajien osallisuus toteutuu; kuunnellaanko heitä riittävästi, toimiiko luottamus, onko yhteistyö dialogista ja arvostetaanko vanhempien tuntemusta omasta lapsestaan. Toisin sanoen ottavatko varhaiskasvattajat huoltajia riittävästi mukaan lapsen varhaiskasvatustyöhön vai eivät. Toki yhteistyötä arvioidessa on huomioitava myös huoltajien erilaisuus. Jokaisella perheellä on erilaiset yhteistyötarpeet ja toiset kaipaavat tiiviimpää yhteistyötä siinä missä toisille riittää satunnaisempi yhteistyö varhaiskasvattajien kanssa. (Koivunen & Lehtinen 2015, 115.)

Varhaiskasvattajien ja huoltajien välisen yhteistyön ollessa toimivaa sekä ilmapiirin ollessa avoin ja kannustava, vaikuttaa se myös työntekijöiden työhyvinvointiin (Heinonen ym. 2016, 230). Onnistunut kasvatusyhteistyö varmistaa lapsen toiminnan kannalta huoltajan ja kasvattajan hyvän keskinäisen vuorovaikutuksen ja antaa näin mahdollisuuden luottamuksellisuuteen. Myös lapsi oppii luottamaan aikuisiin, kun hän seuraa huoltajansa ja kasvattajan välistä hyvää vuorovaikutusta. Lapsi on myös osana tässä vuorovaikutuksessa. (Helenius & Korhonen 2011, 75.)

Varhaiskasvatus on osa monimuotoista ja kulttuurisesti muuntuvaa yhteiskuntaa. Kielellinen ja kulttuurillinen moninaisuus nähdään voimavarana. Oikeus omaan uskontoon, kulttuuriin, katsomukseen ja kieleen on tunnistettu yhteisössä perusoikeudeksi. Suomalaista kulttuuriperintöä ja kansalliskieliä sekä ympäristön ja yhteisön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta arvostetaan ja hyödynnetään varhaiskasvatuksessa. Tämä edellyttää varhaiskasvattajalta tietoa toisista kulttuureista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. (Opetushallitus 2018, 31.) Lasten mahdollisuutta ilmentää omia kulttuuritaustojaan, sekä

perheiden kulttuuriperinteen jatkumista edesautetaan varhaiskasvattajien ja huoltajien eri kulttuuriyhteisöjen keskinäisellä yhteistyöllä (Opetushallitus 2018, 49).

Kulttuurinen moninaisuus ja erilaisuus edellyttävät varhaiskasvattajilta jatkuvaa herkkyyttä. Asioihin perehtyminen ja avoimuus edistävät erilaisen ja vieraan muuttumista ihan tavalliseksi, johon ei arjessa tule enää kiinnittäneeksi huomiota. Näin erilainen kieli, ihonväri sekä erilaiset kulttuurilliset katsomukset ja tavat on mahdollista hyväksyä aidosti. (Ahonen 2017, 52.) Kunnioittava, avoin ja ammatillinen suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kulttuureihin, kieliin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatukseen näkemyksiin ovat hyvän kasvatusyhteistyön edellytyksiä (Koi-vunen 2012, 3; Opetushallitus 2018, 21).

Huoltajien kielitaito sekä sosiaalinen ja kulttuurinen tausta vaikuttavat heidän ja varhaiskasvatushenkilöstön väliseen vuorovaikutukseen. Yhteisen kielen puute tai heikko kielitaito vaikeuttavat huoltajien osallisuutta ja heidän kanssaan tehtävää yhteistyötä, jonka lisäksi heidän voi olla vaikeaa ymmärtää varhaiskasvatuksen arkeen osallistumista. (Murray ym. 2015.) Luottamuksellisen vuorovaikutussuhteen muodostumiseen vaikuttavat keskustelussa syntyvät yhteisymmärrykset ja eripuraisuudet. Sanavaraston erilaisuus voi myös vaikeuttaa luottamusta, jos lapsen huoltaja ja kasvattaja eivät ymmärrä toistensa käyttämien sanojen merkitystä samalla tavoin. Luottamuksen säilyminen perustuu ymmärretyksi tulemisen kokemukseen sekä toisen kunnioittamiseen. Kasvattajan kunnioittaessa aidosti asiakkaana olevaa perhettä, se vaikuttaa ja näkyy hänen toimissaan ja asenteessa. (Mattila 2008, 25.)

Kulttuurisen moninaisuuden lisääntyessä varhaiskasvatuksessa kommunikointiongelmien aiheuttavat paljon haasteita varhaiskasvattajille (Ahonen 2017, 101–103). Mikäli huoltajalla on oikeus käyttää omaa kieltään, mutta varhaiskasvattajien kieli on eri, tulee varhaiskasvatuskeskusteluun järjestää tulkki (Kielilaki 423/2003 § 18). Tulkin käyttö on oikeus sekä kasvattajalle sekä perheelle. Kasvattajalle se on kuitenkin myös velvollisuus. Tulkin tilaaminen on varhaiskasvatuksen vastuulla. Kasvattajien ja perheiden oikeusturvan kannalta virallinen tulkki on tärkeä. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyön kannalta on tärkeää, ettei lasta käytetä tulkkina, koska se voi vääristää perheen valtasuhteita. (Kivijärvi 2011, 249; Ulkomaalaislaki 301/2004.) Tulkkauspalveluita on usein mahdollista saada palaveriin, esimerkiksi varhaiskasvatuskeskusteluun, mutta resurssit eivät yleensä mahdollista tulkkien hyödyntämistä osana arkea (Ahonen 2017, 101–103).

Kulttuurinen moninaisuus vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, kun varhaiskasvattajat miettivät, miten paljon suomalainen kulttuuri voi ja saa painottua esimerkiksi päiväkodin juhlissa. Kulttuurisen moninaisuuden toteutuminen aidosti varhaiskasvatuksessa edellyttää varhaiskasvattajilta paneutumista ja tutustumista erilaisiin kulttuureihin ja katsomuksellisiin taustoihin. Paneutuminen lisää ymmärrystä, joka luo mahdollisuuksia yhteisille rakentaville keskusteluille. Näiden keskusteluiden tarkoituksena on luoda varhaiskasvatuksesta kulttuurista monimuotoisuutta arvostava ympäristö. Kun lapset ja perheet otetaan mukaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin, mahdollistaa se monet käytännön arkea tukevat oivallukset. Oivalluksien pohjalta voidaan rakentaa uusi käytäntöjä, joissa huomioidaan sekä suomalaiset, että monikulttuuriset perinteet sekä monikielisyys. (Ahonen 2017, 101–103.)

Kulttuuripätevyydestä puhutaan silloin, kun voidaan erottaa tunne-, tieto- ja käyttöosa. Tunne-osaan kuuluu ristiriitojen ratkaisukyky sekä myönteinen suhtautuminen erilaisuuteen ja halu ymmärtää. Tieto-osaan kuuluu tieto sosiaalisista tavoista, uskomuksista, kielestä, ruuasta ja uskonnosta. Arvostus ja halu olla loukkaamatta kuuluvat käytösosaan. (Kivijärvi 2011, 248.) Eri kulttuureista tulevia perheitä kohdatessa tulee varhaiskasvattajan etsiä uusia menetelmiä siihen, miten huoltajien osallisuutta voidaan lisätä ja miettiä, miten tasavertaisuus toteutuu. Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa työskennellessä on pyrkimys työskennellä perhelähtöisesti, jolloin työntekijät ottavat huomioon perheiden tarpeet ja kuuntelevat perheitä. Lähtökohtana on tunnistaa jokaisen perheen voimavarat ja arvot. Huoltajat tulee ottaa mukaan yhteistyöhön ja työntekijän tehtävänä on tukea perhettä arkielämän järjestämisessä. (Halme & Vataja 2011, 71.)

Kulttuuritietoisuus on kulttuuristen tapojen, arvojen ja uskomusten tunnistamista ja se on hyvä lähtökohta sille, että perhe kokee tulevansa kuulluksi ja kohdelluksi. Tärkeää on myös tunnistaa, mitkä asiat eivät liity uskuntoon tai etnisyyteen. Paras tapa selvittää eri kieli- tai kulttuuritaustaisen perheen uskontokulttuurisia eroja ja yhteneväisyyksiä on avoimesti ja arvostelematta kysyminen, jolloin sekä varhaiskasvattajan että perheen on helpompaa ymmärtää toisiaan. (Kuittinen & Isojärvi 2013, 86–87.) Varhaiskasvattajan on paljon helpompi työskennellä perheen kanssa, mitä enemmän hänellä on tietoa lapsen ja perheen kulttuuritaustasta (Halme & Vataja 2011, 77).

Vaikka eri kulttuurien yleistietämyksestä onkin varhaiskasvattajalle usein apua, on jokainen perhe kohdattava aina yksilöllisesti. Perheillä on erilaiset tavat, kasvatuskäsitykset ja toiveet ja näistä tulee keskustella perheen kanssa. Suomalaisen yhteiskunnan palvelut

ja varhaiskasvatuksen menetelmä, tavoitteet, sisällöt sekä päivittäinen arki voivat olla hyvin vieraita toisesta kulttuurista tulevalle. Näistä asioista on tärkeää kertoa perheelle käytännönläheisesti. (Kivijärvi 2011, 253.) Erityisesti viranomaisten kanssa on suuri riski väärin tulkinnalle, jos eri kulttuuritaustasta tulevalle ei ole muodostunut kontakteja tavallisten suomalaisten perheiden kanssa. He saattavat ajatella, että viranomainen ei kohtele heitä oikeudenmukaisesti tai että viranomainen on haluton auttamaan heitä. Päiväkodin johtajan ja varhaiskasvattajien antama palveluohjaus on avainasemassa väärinymmärrysten välttämiseksi sekä hyvän päivähoiton turvaamiseksi. (Halme & Vataja 2011, 64–65.) Varhaiskasvatuksen henkilökunnalla on velvollisuus tarvittaessa kertoa Suomen lainsäädännöstä sekä lapsen oikeudesta henkiseen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen ja turvalliseen kasvuympäristöön (Lastensuojelulaki 4§ 417/2007).

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa tulee keskustella kasvatuksesta ja vanhemmuudesta kumpaakin kulttuuria arvostaen. Lapsen etu on yhteinen lähtökohta keskustelulle. Keskusteluissa tulee välttää me-te-asetelmaa, sillä se on huono lähtökohta avoimuudelle ja luottamukselle. Kasvatusyhteistyön on kompromissien rakentamista kahden kulttuurin välille. Perheeltä voidaan selvittää, ketkä kaikki osallistuvat lasta koskeviin päätöksiin, koska perhe voi joutua keskustelemaan niistä lähisuvun kanssa. Toimivan kasvatusyhteistyön turvaamiseksi varhaiskasvattajien tulee olla tietoisia siitä, miten kulttuurien välinen vuorovaikutus vaikuttaa kasvatusyhteistyöhön sekä millaisia eroja yksilö- ja yhteisökulttuureissa on. (Halme & Vataja 2011, 73–75.) Esimerkiksi suomalaisessa varhaiskasvatuksessa lasta kasvatetaan itsenäiseksi, omatoimiseksi ja häntä kannustetaan aktiiviseen tutkimiseen ja kokeiluun. Yhteisökulttuureissa tätä ei pidetä tärkeänä, vaan äidit auttavat ja hoivaavat lasta pitkään. (Halme & Vataja 2011, 60.) Joissakin kulttuureissa lapsen opettaminen nähdään olevan ainoastaan opettajan tehtävä, kun taas toisissa se on opettajien ja huoltajien yhteinen tehtävä (Trawick-Smith 2010, 471).

Erityisesti monikulttuurinen päiväkotitoiminta on herkkä ympäristö väärinkäsitysten ja arvostusrikkaiden syntymiselle. Kulttuurien väliset konfliktit ja moraaliset kysymykset liittyvät usein toisiinsa ja ne vaativat oikeudenmukaisia ja kulttuurisesti oikeutettuja ratkaisuja. Varhaiskasvattajan ammatillisuus ja eettinen sitoutuminen paljastuvat näissä konfliktitilanteissa. Mikäli varhaiskasvattajalla ei ole koulutusta tai kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä, hän saattaa tukeutua omiin uskomuksiinsa. Uskomukset ovat kokoelma käsityksiä, jotka hän on omaksunut kulttuurisiirron ja kasvatuksen kautta hiljaiseksi totuudeksi. Varhaiskasvattajan kohdatessa eri kulttuurista tulevan lapsen ja perheen,

nämä spontaanit ajatusmallit saattavat aiheuttaa ongelmia yhteistyössä. (Paavola & Talib 2010, 75.)

Konfliktitilanteissa ulkopuolinen henkilö voi antaa huoltajalle tukea, mutta ei tehdä päätöstä heidän puolestaan. Huoltajille on annettava tilaa ratkaista asia itse ilman pakottamista. Jos varhaiskasvattajan ja huoltajan kasvatuskäytännöt eroavat toisistaan huomattavasti, tulee työyhteisössä pohtia, miten tilanteessa toimitaan. (Halme & Vataja 2011, 76.)

3.2 Neuvolalomake ja muut yhteistyötavat kasvatusyhteistyön lähtökohtana

Huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä monien muidenkin toimijoiden, kuten esimerkiksi neuvolan kanssa. Tämän yhteistyön tavoitteena on tukea lasten ja perheiden hyvinvointia. Eri osapuolilla, kuten varhaiskasvatuksella, neuvolalla ja lapsen vanhemmilla, on kaikilla omat näkemyksensä ja tietonsa lapsesta ja näiden kokoaminen yhdeksi yhteiseksi näkemykseksi on usein haastavaa. Samaan aikaan tulisi myös varmistaa lapsen ja perheen osallisuuden toteutuminen. (Tarkka ym. 2013, 4.)

Näihin haasteisiin pyrkii vastaamaan muun muassa pääkaupunkiseudulla kehitetty Hyve-malli, joka koostuu neuvolan tekemän laajan tarkastuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa käytävästä Hyve-keskustelusta. Hyve-keskustelusta saadaan tärkeää taustatietoa lapsesta neuvolan 4-vuotistarkastusta varten, sillä siinä pyritään nostamaan esille huoltajien ääntä ja vahvistamaan kasvatusyhteistyötä. Huoltajien jakaessa havaintojaan lapsesta avoimesti keskustellen neuvolan sekä varhaiskasvatuksen kanssa, voidaan muodostaa kokonaiskuva lapsen vahvuuksista ja mahdollisista tuen tarpeista. (Tarkka ym. 2013, 4.)

Turun kaupungin neuvoloissa käytetään neuvolalomakkeita, jotka täytetään sekä kotona että varhaiskasvatuksessa. Lomakkeita on 1-6-vuotiaille, jokaiselle ikäryhmälle omansa, joista kaikissa on viisi osiota. Näitä osioita ovat päivittäistoiminnot (kuva 1), motoriiikka, kielellinen kehitys ja kommunikaatio, vuorovaikutus ja leikki sekä ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisuus. Osioissa on listattu taitoja, joita ikäkauden kehitykseen kuuluu. Neuvolalomakkeen jokaisessa osiossa on koti ja vk (varhaiskasvatus) laatikot, joihin lomakkeen täyttäjät voi rastittaa valitsemansa vaihtoehdon. Jokaisen osion kohdalla on vaihtoehtoina useimmiten, vaihtelevasti ja ei vielä. Näillä tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin lapsi

hallitsee kyseessä olevan taidon. Neuvolalomakkeessa on lisäksi osio täytettäväksi kaksi- ja monikielisten perheiden osalta. Rastitettavien kysymysten lisäksi lomakkeessa on myös avoimia kysymyksiä (kuva 2). Kysymyksissä kysytään esimerkiksi lapsen suosikkileluja sekä mitä televisio-ohjelmia lapsi katsoo ja kuinka paljon. Lomakkeessa on myös tilaa kirjoittaa huolenaiheita lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen. Lomake täytetään ennen neuvolakäyntiä ja toimitetaan täytettynä neuvolaan. (Turun kaupunki 2020.)

Päivittäistoiminnot	Useimmiten		Vaihtelevasti		Ei vielä	
	koti	vk	koti	vk	koti	vk
Rastita lapsen toimintaa parhaiten kuvaava vaihtoehto						
• Harjoittelee lusikan käyttöä						
• Harjoittelee mukista juomista						
• Käy potalla (mutta tarvitsee vielä vaippoja)						
• Tapailee pukemisen alkeita: kokeilee laittaa hattua päähän, lapasia käteen...						
• Rauhoittuu hyvin päivälepoon ja yöuniin sekä nukkuu hyvin						
Muuta lapsen arkiseen toimintaan liittyvää						

Kuva 1. 1-vuotiaan neuvolalomake, päivittäistoiminnot (Turun kaupunki 2020).

Lapsen hyvät ja vahvat puolet

Huolenaiheita lapsen kehityksessä ja kasvatuksessa

Onko tarvetta jatkotutkimuksiin?

Kysymyksiä vanhemmille
Minkälaisiin asioihin olette perheessänne erityisen tyytyväisiä?
Onko perheessänne vaikeuksia tai ongelmia, joista olette huolissanne? Miten perhe viettää yhdessä aikaa?

Kuva 2. 1-vuotiaan neuvolalomake, avoimia kysymyksiä (Turun kaupunki 2020).

Varhaiskasvatuksen ja neuvolan yhteistyöstä on hyvänä esimerkkinä myös Helsingin kaupungilla käytössä oleva Neuvola päiväkodissa -palvelu. Se on palvelu, jossa lapsen 3-vuotistarkastus voidaan kokonaisuudessaan suorittaa päiväkodissa. Malliin kuuluu hammashoitajan tekemä suun tarkastus, terveydenhoitajan suorittama terveystarkastus sekä lasten etukäteishavainnointi päiväkodissa. Mukaan kuuluu myös keskustelu, jossa on mukana varhaiskasvatuksen työntekijä, terveydenhoitaja, hammashoitaja sekä

lapsen huoltajat. Aiheet keskustelussa valikoituvat huoltajien toiveiden mukaisesti. Aiheita voivat olla esimerkiksi lapsen kehitys, nukkuminen, uhma, ruokailu tai muu vanhempien toive. Päiväkotiin on mahdollista saada kyseinen palvelu silloin, kun kiinnostuneita asiakasperheitä on vähintään 6-10. Perheet saavat itse valita haluavatko he käydä terveys- ja hyvinvointitarkastuksessa normaalisti neuvolassa vai hyödyntää palvelua ja tehdä sen päiväkodissa. (Helsingin kaupunki 2020.)

Muiden toimijoiden kanssa tehdyn yhteistyön lisäksi myös huoltajien kanssa työskennellessä on paljon erilaisia yhteistyötapoja ja tilanteita. Yhteistyön tärkeys korostuu erityisesti erilaisissa siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa tai siirtymässä uuteen ryhmään tai päiväkotiin. Huoltajien kanssa käytävä keskustelu on tärkeää lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa ja yhteistyö onkin oleellista lasten kehityksen ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. (Opetushallitus 2018, 34.) Laki velvoittaa, että jokaiselle lapselle on tehtävä oma varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä huoltajan kanssa. Lapsen hoidosta, opetuksesta ja kasvatuksesta vastaava henkilö osallistuu varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava tavoitteet lapsen oppimista, kehitystä ja hyvinvointia tukevalla tavalla sekä toimenpiteet, jotta lapsen varhaiskasvatuksen tavoitteet voivat toteutua. Lapsen tuen tarve, tukitoimet ja niiden toteuttaminen tulee kirjata varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Varhaiskasvatustaki 540/2018.) Varhaiskasvatuskeskusteluissa on mukana merkityksellisiä asioita ja keskustelut ovat erityisen alttiita ristiriitojen syntymiselle erilaisten ajattelutapojen kohdatessa. Varhaiskasvattaja tarvitsee välineitä rakentaa keskusteluja, joissa erilaiset ajattelutavat voivat tulla esille ja niistä voi muotoutua yhteinen voimavara kasvattajille. Varhaiskasvatuskeskusteluissa nousevat esille varhaiskasvattajien ja huoltajien käsitykset lapsesta eri toimintaympäristöissä sekä kasvatuksessa vallitsevat ihmiskäsitys ja arvot. (Karila 2011, 61.)

Huoltajien kanssa jaetaan päivittäin lapsen päivän tapahtumat päivittäisten kohtaamisten yhteydessä. Kasvattajien ja huoltajien välisellä keskustelulla lapsen päivästä voidaan tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. (Opetushallitus 2018, 34.) Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa järjestetään vanhemmille tai huoltajille sekä henkilökunnalle alkukeskustelu, jossa huoltajat saavat kertoa omasta lapsestaan. Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa (2019) sanotaan, että vanhemmat ovat toivoneet viestintää päivittäisten keskustelujen lisäksi myös kirjallisesti joko viikkokirjeellä tai sähköpostilla. (Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019, 21.)

3.3 Kuvat yhteisen ymmärryksen tukena

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa työskennellessä varhaiskasvattajan on muistettava, että vieraskielisen asiakkaan sanallisen viestinnän keinot saattavat olla hyvinkin rajallisia (Rautava-Nurmi ym. 2019, 39). Vaikka tämä puhuisikin sujuvaa suomen kieltä, ei ymmärtäminen välttämättä ole samalla tasolla. Erityisesti kaikenlaisten erilaisten virallisten lomakkeiden ymmärtäminen voi olla hyvinkin haastavaa. Varhaiskasvattajien tulisikin varmistaa, että perheet ymmärtävät kaiken oleellisen. Paras tapa tähän on erilaisten viestintätapojen käyttäminen rinnakkain. (Räty 2002, 160.)

Puheen tukena voidaan hyödyntää graafisen kommunikaation välineitä, kuten erilaisia kuvia tai symboleita korvaamaan puhetta ja paikkaamaan ymmärtämistä. Tätä kutsutaan avusteiseksi kommunikaatioksi, sillä käytössä on jonkinlainen apuväline, tässä tapauksessa kuvat. (Heister Trygg 2010, 27, 42.) Kuvakommunikaatiossa ei kuitenkaan ole välttämättä kyse erityisestä kommunikaatimenetelmästä, sillä asioiden osoittaminen kuuluu ihmisen luonnollisiin kommunikaatitapoihin (Huuhtanen 2014, 58).

Piirretyt kuvat, valokuvat, abstraktit kuviot ja symbolit lukeutuvat kaikki kuvien joukkoon huolimatta siitä, tietääkö niistä välittömästi, mitä ne esittävät vai ei (Heister Trygg 2010, 42). Kommunikaatiota varten kuvia voidaan tehdä esimerkiksi lehdistä leikatuista kuvista, valokuvista tai postikorteista. Helposti ymmärrettäviä kuvia onkin saatavilla runsaasti erilaisista lähteistä ja erilaisia kuvasarjoja ja paketteja on myös myynnissä. (Huuhtanen 2014, 58–59.)

Kuvia käytetään usein tietynlaisena keskustelualustana synnyttämään ja tukemaan keskustelua (Heister Trygg 2010, 58). Eri kuvat sopivat erilaisille kommunikaation tasoille ja eri henkilöille, ja onkin tärkeää osata valita oikeanlaiset kuvat tiettyjä tilanteita ja henkilöitä varten, jotta he saavat tasoistaan kohtaamista (Huuhtanen 2014, 59).

4 KEHITTÄMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT

4.1 Toimintaympäristön ja toimeksiantajan kuvaus

Kehittämistyölle oli todellinen tarve, sillä toimeksiantajapäiväkodin asiakasperheet ovat pääasiassa eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia ja heidän huoltajiaan. Kyseinen päiväkotijoukko sijaitsee Varsinais-Suomessa sosioekonomisesti huono-osaisella alueella. Kyseessä on pieni yksityinen päiväkotijoukko, jossa on kolme ryhmää ja lapset ovat iältään 1–5-vuotiaita. Lapset on jaettu kolmeen ryhmään: alle 3-vuotiaat, 3–4-vuotiaat sekä 5-vuotiaat. Päivähoitopaikkoja on yhteensä 47 lapselle. Lapsista ainakin kahdeksankymmentä prosenttia on maahanmuuttajataustaisia ja sama prosenttiosuus lapsista on kaksikielisiä. Näiden lasten perheistä joko heidän huoltajansa, isovanhempansa tai isoisovanhempansa ovat maahanmuuttajia. Suurin osa päiväkodin asiakasperheistä on somalitaustaisia tai Lähi-idän alueelta.

Päiväkodin henkilökunta on lähes kokonaan suomalaistaustainen, mutta joukossa on myös muutama eri kieli- ja kulttuuritaustan omaava työntekijä. Yhteistyöpäiväkodissa työskentelee päiväkodin johtaja, kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, viisi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa sekä päiväkotiapulainen. Kehittämistyömme yhteyshenkilönä toimi päiväkodin johtaja.

Päiväkodin johtajalta saimme tietää lisää lapsista ja lasten haasteista. Noin 40–50 prosentilla lapsista on haasteita kielenkehityksen kanssa. Haasteena on joko pelkkä suomen kielen oppiminen tai tämän lisäksi myös oman äidinkielen oppimisessa on haasteita. Haasteena ovat myös lasten erilaiset ongelmat, kuten ADHD tai muut keskittymis- ja tarkkaavaisuusongelmat. Lasten kielellisten haasteiden lisäksi osa lasten huoltajista ei osaa lainkaan suomea tai suomen kielen osaaminen on heikkoa. Perheillä on myös erilaisia kasvatuskäsitteitä päiväkodin kanssa. Nämä ovat haasteita kasvatusyhteistyön kannalta.

Halu tehdä kehittämistyömme juuri tämän päiväkodin kanssa lähti toisen meistä oltua harjoittelussa kyseisessä päiväkodissa. Harjoittelun aikana kasvattajien kanssa keskusteltiin paljon eri haasteista, joita varhaiskasvatuksessa tulee työskenneltäessä eri kieli- ja kulttuuritaustaisista perheistä koostuvan asiakaskunnan kanssa. Kasvattajat toivat jo harjoittelun aikana puheissaan esille tarvetta vuorovaikutussuhteiden kehittämiseen huoltajien kanssa.

Yhteistyöpäiväkoti tälle kehittämistyölle valikoitui tämän työn tekijöiden toiveista tehdä merkityksellinen ja selvästi tarpeeseen tuleva kehittämistyö. Päiväkodin johtajan suosituttua yhteistyöhön aloimme yhdessä miettimään aihetta ja tavoitetta työllemme. Ehdotimme ensin toista aihetta, mutta vastaava kehittämistyö oli jo toteutettu yhteistyöpäiväkotiimme, joten lähdimme miettimään uutta aihetta. Päiväkodin johtaja keskusteli myös muiden kasvattajien kanssa mahdollisista tarpeista. Keskusteluiden jälkeen esille nousi kasvattajien huoli siitä, etteivät huoltajat välttämättä täysin ymmärrä heitä yhteisen kielen puuttumisen tai heikkojen suomen kielen taitojen takia. Kehittämistehtäväksemme muodostui varhaiskasvatuksen henkilökunnan sekä huoltajien vuorovaikutuksen ja dialogisuuden kehittäminen varhaiskasvatus- sekä päivittäiskeskusteluissa luomalla varhaiskasvattajille lisää valmiuksia ja välineitä näihin tilanteisiin, erityisesti neuvolalomakkeen läpikäymiseen.

4.2 Kehittämistehtävä ja tavoitteet

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli parantaa päiväkodin henkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden välistä vuorovaikutusta, vaikka yhteistä kieltä ei ole tai sitä on hyvin vähän. Tarkoituksena oli kehittää väline erityisesti kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tueksi. Tätä kautta tavoitteena oli myös lisätä asiakasperheiden luottamusta sekä viihtymistä varhaiskasvatuksessa heidän tullessaan paremmin kohdatuiksi. Lisäksi tavoitteemme oli selvittää päiväkodin henkilökunnan ajatuksia siitä, mitkä ovat niitä asioita, joista keskustellakseen he kokevat tarvitsevansa lisää tukea tai apua. Päiväkodin puolelta tuli myös toive kuulla vanhempien ajatuksia näihin liittyvistä asioista.

Myöhemmin kehittämistyömme tuotokseksi muodostui kuvakorttien valmistaminen, jotka perustuisivat kaupungin neuvolalomakkeisiin. Neuvolalomakkeet täytetään varhaiskasvatuskeskusteluissa huoltajan kanssa ennen lapsen vuosittaisen neuvolatarkastukseen menemistä. Neuvolalomakkeen avulla selvitetään lapsen kehitystä, kasvua ja osaamista kotona sekä varhaiskasvatuksessa. Neuvolalomakkeiden täyttämisen jälkeen varhaiskasvattajat lähettävät ne lapsen neuvolaan, jossa neuvolan työntekijät saavat tietoa lapsen kasvusta ja kehityksestä varhaiskasvatuksessa. Päiväkodilla oli huoli siitä, etteivät kaikki huoltajat täysin ymmärrä neuvolalomakkeessa kysyttäviä asioita. Kehittämistyömme tuotoksena syntyneiden korttien tarkoituksena onkin tukea varhaiskasvattajien ja huoltajien välistä dialogisuutta erityisesti puhuttaessa siitä, millaisia taitoja lapsen kanssa olisi hyvä harjoitella myös kotona. Korttien tarkoituksena on, että huoltajat

voisivat paremmin ymmärtää, millaisia asioita kotona voitaisiin harjoitella ja mitä taitoja lapsen olisi jo hyvä osata. Korteja voidaan käyttää varhaiskasvatuskeskusteluiden lisäksi esimerkiksi vanhempainilloissa.

5 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

5.1 Kehittämisen- ja tiedonhankintamenetelmät

Käytimme kehittämistyössämme erilaisia kehittämismenetelmiä hankkiaksemme tietoa ja luodaksemme tuotoksemme. Kehittämismenetelmiä käyttäen pyrimme saamaan tietoa muun muassa siitä, millaiset kuvakortit palvelisivat parhaiten henkilöstöä vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa lapsen varhaiskasvatuksesta. Näitä menetelmiä olivat muun muassa dialoginen keskustelu, kyselylomakkeet, haastattelut, omat muistiinpanomme ja aikaisempi tietämyksemme ja kokemuksemme aiheesta. Toisen meistä oltua harjoittelussa yhteistyöpäiväkodissamme juuri ennen kehittämistyön aloittamista, oli havainnointia ja tietoa kertynyt sitä kautta jo paljon valmiiksi. Näin ollen emme lähteneet itse sen enempää havainnoimaan päiväkodille tekemäämme haastattelua lukuun ottamatta, eikä se kehittämistyömme kannalta ollutkaan välttämätöntä. Näiden lisäksi käytimme paljon menetelmä- ja tietokirjallisuutta kehittämistyömme tukena ja perehdyimme siihen jatkuvasti.

Dialogisesta keskustelusta voidaan käyttää suomen kielessä myös sanaa kuunteleva keskustelu. Se on keskustelua, jossa tavoitellaan yhteistä ymmärrystä avoimen ja suoran keskustelemisen kautta, tilannetta yhdessä tutkaillen. Ihmisten erilaiset näkemykset myönnetään ja hyväksytään ja näin pyritään luomaan kokemus kuulluksi tulemisesta. Tämän lisäksi kuunteleminen on tärkeää jo pelkästään tehokkaan työskentelyn takia. (THL 2020.) Sosiaalialan ollessa asiakaskeskeistä pyritään asiakas ottamaan osaksi ratkaisun ja toiminnan suunnittelua. Ratkaisuiden ja toiminnan kehittäminen on usein moniammatillista yhteistyötä. (Mönkkönen 2007, 14, 29.) Näin ollen myös kehittämistyömme oli moniammatillista, vuoropuhelua vaativaa keskustelua eri toimijoiden kanssa. Dialogisen vuorovaikutuksen onnistumiseksi toimijoiden välillä on oltava luottamus yhteisesti sovittuihin asioihin (Mönkkönen 2007, 123).

Dialogista keskustelua käytiin niin toimeksiantajan, vastuuopettajan kuin toinen toistemekin kanssa. Keskustelu tapahtui niin kasvokkain kuin sähköisestikin tapaamisten ja erilaisen viestittelyn kautta. Erityisesti kehittämistyön alussa oli tärkeää tavata riittävän paljon kasvokkain, sillä koimme sen tärkeäksi välineeksi luottamuksen luomiseksi ja toistemme ymmärtämisen kannalta. Myöhemmin kehittämistyön ollessa työstövaiheessa dialogi siirtyi enemmän sähköiseksi sen nopeuden ja tehokkuuden vuoksi.

Päiväkodin johtajan kanssa käydyn dialogisen keskustelun pohjalta päätimme laatia päiväkodin henkilökunnalle Webropol-kyselyn saadaksemme heiltä tietoa keskustelukokemuksista huoltajien kanssa. Lähdimme selvittämään, millaiset keskustelu- ja vuorovai-
kutustavat ovat olleet toimivia ja millaisissa tilanteissa tarvitaan tukea, esimerkiksi kuvia. Lisäksi halusimme nähdä, nousisiko esille samoja asioita, kuin mistä päiväkodin johtaja oli meille aikaisemmin puhunut, tai näiden asioiden rinnalle uusia ajatuksia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa työskentelemisestä ja sen haasteista. Koska päiväkodissa työskennellään tiimeissä, niin päätimme osoittaa kyselyn tiimeille yhteiseksi vastattavaksi. Kyselyllä kerätään aineistoa siten, että kyselyyn vastaajat lukevat kysymykset ja vastaavat niihin itsenäisesti. Kaikille vastaajille on osoitettu samat kysymykset samassa järjestyksessä ja se voidaan toteuttaa niin postitse kuin internetin välitykselläkin. (Vilkkä 2007, 27 –28.)

Kyselyn onnistumiseen vaikuttaa suuresti kysymysten muotoilu; ne voivat olla monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä, jotka ovat välimuoto kahdesta ensimmäisestä. Monivalintakysymykset ovat suljettuja ja strukturoituja kysymyksiä, joissa vastausvaihtoehdot ovat ennalta päätettyjä. Monivalintakysymysten etu on erityisesti vastausten läpikäyminen ja vertaileminen. (Vilkkä 2007, 67.) Emme kuitenkaan uskoneet pystyvämme luomaan riittävän kattavia vastausvaihtoja, joten päädyimme hylkäämään vaihtoehdon monivalintakysymyksistä. Tarkoituksenamme olikin kuulla päiväkodin henkilökunnan ajatuksia ilman, että liikaa johdattelisimme vastauksia tiettyyn suuntaan ja näin ollen päädyimme täysin avoimiin kysymyksiin. Niiden tarkoituksena on saada vastaajilta spontaaneja vastauksia ja siksi vastausvaihtoehtoja ei anneta (Vilkkä 2007, 68). Avoimilla kysymyksillä pyrimme takaamaan sen, että vastaukset olisivat henkilökunnan todellisia ajatuksia, mahdollisesti sellaisia, jotka ovat olleet jo pidempään heidän mielessään. Monivalintakysymyksillä olisimme saattaneet saada vastaukseksi asioita, jotka eivät todella ole olleet henkilökunnalle niin suurena huolena, mutta jotka vastataan vain, koska vaihtoehto on saatavilla. Näin ollen ajattelimme saavamme avoimilla kysymyksillä sellaisia vastauksia, joista parhaiten ilmenevät ne asiat, joihin meidän on kehittämistyössämme hyvä keskittyä.

Avointen kysymysten haasteena on vastausten ryhmittely ja läpikäyminen. (Vilkkä 2007, 68.) Meillä oli kuitenkin käytävänä läpi ainoastaan kolme kyselyä, sillä henkilökunta vastasi niihin tiimeittäin, joten avoimet kysymykset olivat meille toimiva ratkaisu. Avoimilla kysymyksillä pyrimme myös johdattelemaan tiimejä keskustelemaan aiheista enemmän, kuin mitä valmiit vastausvaihtoehdot olisivat ehkä tehneet. Aiheista keskusteleminen on

tukena sekä tiimin työskentelylle että saamillemme vastauksille. Tiimeittäin vastaaminen mahdollisti sen, että saimme kuvan koko tiimin yhtenäisestä näkemyksestä emmekä niinkään yksittäisten kasvattajien mielipiteistä. Pyrimme muotoilemaan kysymykset siten, etteivät ne vahingossa johdattelisi henkilökuntaa tietynlaisiin vastauksiin tai automaattisesti tukemaan oletuksiamme. Kysymysten oli myös oltava selkeitä ja yksiselitteisesti ymmärrettäviä. Päädyimme kehittämään yhdeksän avointa kysymystä henkilökunnan vastattaviksi (liite 1).

Toteutimme kyselyn Webropol-työkalun avulla, sillä sen käyttö oli meille ennalta tuttua ja koimme sen palvelevan tarpeitamme. Webropol on väline sähköisten kyselytutkimusten tekemiseen, joka sisältää monipuolisesti erilaisia tiedonkeruumenetelmiä. Webropol kokoaa kyselyiden vastaukset selkeäksi raportiksi ja vastaukset nähdään reaaliajassa. (Webropol 2019.) Turun ammattikorkeakoulun käyttäjätunnuksilla pääsimme opiskelijoille ja opettajille tarkoitettuun palvelunäkymään luodaksemme Webropol-kyselyn. Vastausaikaa annoimme neljä viikkoa ja saimmekin kaikki vastaukset jo noin kahden viikon kuluttua kyselyn lähettämisestä.

Kolmantena keskeisenä kehittämismenetelmänä käytimme haastattelua lasten huoltajille (liite 2). Haastattelun muotoja on monia erilaisia, esimerkiksi strukturoituja, puolistrukturoituja ja strukturoimattomia haastatteluita. Käytännössä harva haastattelu on kuitenkaan täysin strukturoimaton ja näin ollen suurin osa laadullisista haastatteluista on vähintäänkin puolistrukturoituja. (Hyvärinen 2017, 20.)

Haastattelu on avointa yllätyksille, sillä se koostuu vuorovaikutuksesta ja tilanteista. Haastattelu vaatiikin haastattelijalta paljon taitoa. On oltava tarkkana, etteivät haastattelijan omat mielipiteet vaikuta siihen, kuinka haastateltava vastaa. (Hyvärinen 2017, 8.) On myös tyypillistä, että haastateltava pyrkii vastauksillaan miellyttämään haastattelijaa ja täyttämään tämän odotukset (Tiainen 2014, 13). Haastattelijan ei pitäisikään ajatella haastattelun olevan ainoastaan neutraalia tiedonsiirtoa, muttei myöskään ajatella haastateltavan yrittävän vastauksillaan ainoastaan esittää itsensä hyvässä valossa, sillä haastattelu on kuitenkin paljon moniulotteisempaa (Hyvärinen 2017, 19).

Lähtökohtaisesti haastattelussa tulisi käyttää yleiskieltä (Tiainen 2014, 14). Lisäksi olisi hyvä kiinnittää huomiota siihen, että kysymykset kysytään kaikilta haastateltavilta samalla tavalla, sillä sanamuodot tai kysymysten järjestyksen muuttaminen saattavat vaikuttaa saatuihin vastauksiin. Virheitä saattaa tapahtua myös silloin, kun haastattelijä tulkitsee vastausta virheellisesti, kuulee sen väärin tai merkitsee vastauksen ylös

puutteellisesti. Tämä voi muuttaa vastauksen sisältöä olennaisesti. Toisinaan myös haastateltava voi kuulla tai ymmärtää kysymyksen virheellisesti. (Ahlström-Laakso 1975, 204.) Tästä syystä olisikin tärkeää tehdä yksinkertaisia ja yksiselitteisesti ymmärrettäviä kysymyksiä, jotka eivät ole myöskään liian johdattelevia.

Kysymysten valmisteleminen on tärkeä rooli haastatteluun valmistautumisessa. Vähintään peruskysymykset kannattaa tehdä valmiiksi ja kirjoittaa muistiin ennen haastattelua. Kysymyksiä muotoillessa on hyvä ajatella sitä, minkälaista aineistoa vastauksilla ollaan keräämässä eli halutaanko vastauksina kertomuksia, selityksiä, faktaa vai jotain muuta, sekä mitä aineistolla aiotaan tehdä. (Hyvärinen 2017, 25–30.)

Päädyimme selvittämään huoltajien ajatuksia haastattelun muodossa saadaksemme paremman kuvan heidän kielitaidostaan ja kyetäksemme varmistamaan, että he ymmärsivät kysymykset pääpiirteittäin oikein. Haastattelun kautta saatoimme myös antaa kehittämistyölle kasvot. Pyrimme pitämään kysymykset mahdollisimman helposti ymmärrettävinä sekä käyttämään yksinkertaista kieltä. Käytimme kysymysten tekemisessä apuna henkilökunnan kyselystä saamiamme vastauksia, sillä tarkoituksena oli selvittää huoltajien haastatteluiden kautta, ovatko päiväkodin henkilökunnan ajatukset perheiden toiminnasta ja ymmärryksen tasosta paikkaansa pitäviä. Lisäksi halusimme nähdä, nousisiko haastatteluiden kautta vielä joitain aiheita, joista olisi tarpeen tehdä kuvakortit.

Toteutimme haastattelut päiväkodin pihalla kahden eri iltapäivän aikana huoltajien haikessa lapsiaan päivähoidosta, jolloin suurimmalla osalla oli aikaa jäädä vastaamaan muutamiin kysymyksiin lasten vielä leikkiessä pihalla. Kolmestatoista tavoittavastamme huoltajasta yksitoista vastasi haastattelumme kahden kokiessa kielitaitonsa riittämättömäksi. Kaksi haastatteluista toteutettiin englannin kielellä, loput yhdeksän suomeksi. 2/13 huoltajan äidinkieli oli suomi.

5.2 Kehittämistyön prosessi

Lineaarisen mallin mukaan kehittämistyöhön kuuluu neljä vaihetta. Näitä vaihteita ovat tavoitteen määrittely, suunnittelu, toteutus sekä päättäminen ja arviointi. Prosessia voidaan kuvata myös spiraalimallin kautta, jossa suunnittelu johtaa toimintaan, toiminta sen havainnoimiseen ja reflektointiin ja tämä jatkuu eteenpäin spiraalina. (Salonen 2013, 15.) Yksinkertaisuutensa vuoksi kuvaamme kehittämistyömme prosessia lineaarisen mallin mukaan, mutta spiraalimallin mukaisesti prosessiin sisältyi jatkuvaa havainnointia,

reflektointia ja työn muokkaamista. Kehittämistyön prosessi ja aikataulu on kuvattu taulukossa (taulukko 1).

11/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Prosessin aloittaminen • Kehittämistyön aiheen ideointi • Yhteydenotto mahdolliseen toimeksiantajaan ja alustavan idean ehdottaminen, tapaaminen toimeksiantajan kanssa
12/2018	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön aiheen määrittelyminen • Tarkentava tapaaminen toimeksiantajan kanssa
12/2018-1/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön suunnitelman työstäminen, alustavan aikataulun luominen • Ammattikirjallisuuteen tutustuminen, tiedon keruu ja sen hyödyntäminen
1/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön suunnitelman esitleminen
2/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoperustan kirjoittaminen, teorian tiedon kerääminen • Päiväkodin vanhempainiltaan osallistuminen, kehittämistyön esitleminen
3/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön tietoperustatyöpaja, vertaispalautetta • Tapaaminen ohjaavan opettajan kanssa • Webropol -kyselyn työstäminen päiväkodin henkilökunnalle, alustavien kysymysten luonnosteleminen perheiden haastatteluun
4/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Webropol -kyselyn vastausten kerääminen ja analysointi • Neuvolalomakkeiden lähempi tarkastelu • Haastattelukysymysten työstäminen ja perheiden haastatteluun päiväkodilla, vastausten analysointi
5/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvakorttien luonnostelemista ja ohjeiden suunnittelua, palautteen pyytäminen
6/2019-9/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvakorttien työstämisen aloittaminen, kuvien etsiminen ja muokkaaminen kortteja varten
10/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Opinnäytetyön tulostyöpaja, vertaispalaute siihen mennessä tehdystä työstä
10/2019-12/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kuvakorttien ohjeiden tekeminen • Kehittämistyön raportin kirjoittamista, prosessin ja tulosten kuvaaminen
11/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön esitleminen opiskelijaryhmälle
12/2019	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön tuotoksen lähettäminen toimeksiantajalle, alustavan palautteen saaminen siitä
12/2019-3/2020	<ul style="list-style-type: none"> • Kehittämistyön raportin valmiiksi saattaminen

Taulukko 1. Kehittämistoiminnan prosessikuvaus ja aikataulu

Jokainen kehittämistyö alkaa aloitusvaiheesta. Aloitusvaiheeseen sisältyy esitetty kehittämistarve ja alustava kehittämistehtävä, kehittämistyön toimintaympäristö sekä mukana olevat toimijat ja heidän roolinsa. Aloitusvaiheessa kehittämistyön suunta määrittyy, jonka takia avoin keskustelu on tärkeää. (Salonen 2013, 17.) Aloitusvaiheemme alkoi syksyllä 2018, jolloin aloimme pohtimaan yhdessä sitä, minkä tyyllisen kehittämistyön haluaisimme toteuttaa ja minne. Päädyimme olemaan yhteydessä Varsinais-Suomalaiseen päiväkotiin, jossa toinen meistä oli suorittanut oppimisharjoittelun ja toiminut myös sijaisena, sillä paikka ja henkilökunta olivat tuttuja. Olimme yhteydessä johtajaan ja kerroimme toiveestamme sekä lähetimme joitain ehdotuksia siitä, minkälaisia ajatuksia meillä oli ollut työn suhteen. Johtajan vastattua myöntyvästi sovimme tapaamisesta ja keskustelimme alustavasti kehitystyömme suunnasta. Myöhemmin tapasimme päiväkodin johtajan vielä uudelleen ja tarkensimme kehittämistyömme lopullisen aiheen.

Aloitusvaiheen jälkeen seuraa suunnitteluvaihe, jonka aikana kehittämistyölle tehdään kirjallinen suunnitelma. Suunnitelmassa esitellään muun muassa kehittämistyön tavoite, toimintaympäristö, työn vaiheet ja mukana olevat toimijat. Lisäksi kuvataan tiedonhankinta-, dokumentointi- ja TKI-menetelmiä. Aloitus- ja suunnitteluvaiheessa oleellisinta on työskentelyn suunnitteleminen mahdollisimman tarkasti, mutta käytännössä suunnitelma on enemmän suuntaa antava ja työskentely tarkentuu jatkuvasti työn kulkiessa eteenpäin. (Salonen 2013, 17.) Suunnitteluvaiheessamme tarkensimme kehittämistyömme aiheen, nimesimme sille avainsanoja ja pohdimme niitä välineitä, joilla pääsisimme tavoitteeseemme luoda käytettäväksi tarkoitetut kuvakortit päiväkotityöskentelyn avuksi. Lisäksi teimme aikataulun, jota noudattamalla työmme valmistuisi ajoissa vuoden 2019 marraskuuhun mennessä. Näiden pohjalta kirjoitimme kehittämistyöllemme alustavan suunnitelman, jota varten tutustuimme kirjallisuuteen koskien valitsemiamme avainsanoja: kasvatusyhteistyötä, kulttuurillista moninaisuutta sekä kuvakortteja työvälineenä. Näistä lähdimme työstämään myös laajempaa tietoperustaa. Tässä kohtaa keskustelimme paljon sekä keskenämme että ohjaavan opettajamme, opiskelutovereidemme ja toimeksiantajamme kanssa saaden palautetta suunnitelmastamme ja kirjoittamastamme tietoperustasta. Saimme apua aiheen rajaamiseen ja oikeaan suuntaan lähtemiseen, jotta tietoperustamme vastasi mahdollisimman hyvin kehittämistyömme aihetta ja tavoitetta. Vietimmekin paljon aikaa reflektoiden sekä tutustuen kirjallisuuteen ja muihin aiheita koskeviin opinnäytetöihin ja pro gradu -tutkielmiin.

Kehittämistyön työstövaihetta eli käytännön toteutusta edeltää tavallisesti esivaihe. Esivaihe on kentälle siirtymisen aikaa, joka voi olla ajallisesti hyvinkin lyhyt ja

toimenpiteellisesti suppea. (Salonen 2013, 17.) Kävimme tällöin esittelemässä itsemme sekä päiväkodin koko henkilökunnalle että päiväkodin asiakasperheille osallistuessamme vanhempainiltaan helmikuussa 2019. Lisäksi kerroimme kehittämistyömme tarkoituksesta ja suunnitelmastamme tulla haastattelemaan huoltajia päiväkodille myöhemmin kevään aikana. Henkilökunnalle kerroimme ottavamme mielellämme ajatuksia vastaan ja mainitsimme, että tulisimme keräämään heiltä vastauksia joihinkin kysymyksiin työmme tueksi.

Esivaiheen jälkeen alkaa käytännön toteutus eli työstövaihe. Se on suunnitteluvaiheen jälkeen tärkein osa kehittämistyön onnistumiseksi ja sen voi helposti ajatella olevan vaiheista kaikkein pisin ja vaativin. Tämän vuoksi tässä vaiheessa on erityisen tärkeää saada ohjausta, vertaistukea ja palautetta, jotka tukevat myös työskentelystä vastaavien ammatillista kasvua ja kehitystä. (Salonen 2013, 18.) Työstövaiheemme aloitimme luomalla Webropol -kyselyn päiväkodin henkilökunnalle sekä alustavasti pohtimalla haastattelukysymyksiä perheille. Lähetimme kyselyt päiväkodin johtajalle, joka välitti ne muulle henkilökunnalle. Saimme vastaukset nopeasti ja pääsimme tarkastelemaan niitä Webropol-työkalun luomasta raportista heti tiimien vastattua kyselyihin.

Vastauksista kävi ilmi, että kasvattajat kokivat lasten tarvitsevan kotoa enemmän tukea motorisiin ja hienomotorisiin taitoihin liittyvien asioiden harjoitteluun, kuten pukemiseen, ruokailuun, kynän ja saksien käyttöön sekä arkiseen liikuntaan ja ulkoiluun. Nuorimpien lasten tiimeiltä nousi esille myös kuivaksi opetteleminen eli vaipan poisjättäminen ja siihen liittyvistä asioista sopimisen kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Myös hampaidenhuollon puutteellisuudesta, runsaasta karkin syömisestä sekä kotona olevasta ruutuajasta oltiin huolissaan. Esiin nousivat myös perheiden puutteellinen ymmärrys päiväkodin arjen rutiineista yleensä, puutteet säänmukaisessa vaatetuksessa sekä siinä, kuinka lapsen sairastuessa tulisi toimia.

Tiimit kokivat joidenkin perheiden kanssa olevan ongelmia vuorovaikutuksessa kielitaidon takia, mutta pääosin tulevana ymmärretyiksi huoltajien kanssa. Yhteistyön haasteiksi nostettiin kielellisiä ja kulttuurisia eroavaisuuksia kuten esimerkiksi se, ettei sovi tuista asioista pidetä kiinni. Huoltajien ei koettu ymmärtävän, että päiväkodissa on muitakin lapsia kuin heidän omansa, joiden asioista kasvattajat ovat vastuussa.

Huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä tuntui olevan myös paljon asioita, jotka sujuvat hyvin. Huoltajien keuhuttiin olevan yleisesti avoimia ja arvostavan kasvattajien työtä muun muassa kiittämällä heitä aina päivän päätteeksi ja tuomalla kasvattajien pyytämät

asiat. Keskusteluiden koettiin onnistuvan ja varhaiskasvatuskeskusteluidenkin silloin, kun asiat menevät sovitusti. Yhteistyön tukena on Mannerheimin lastensuojeluliiton tarjoama Soppaa ja Sympatiaa -hanke, perhetyöntekijä sekä neuvolasta saatava moniammatillinen tuki, jotka on kaikki koettu hyödyllisiksi apuvälineiksi. Perhetyöntekijä on autanut luottamuksen rakentamisessa perheiden ja päiväkodin välille, ja neuvolan kanssa tehtyä yhteistyötä kehuaan erityisesti silloin, kun neuvolasta on käyty päiväkodilla. Lisäksi toimiviksi mainittiin erilaiset keskustelut kuten alkukeskustelu, varhaiskasvatuskeskustelu sekä muut avoimet keskustelut perheiden kanssa. Toisinaan perheille on lähetetty tekstiviestejä heidän äidinkielellään, jos kasvattajat ovat saaneet apua viestin kirjoittamiseksi.

Yhteistyön tueksi toivottiin infolappuja, lomakkeita sekä perusohjeita usealla eri kielellä. Kuvakortteja toivottiin avuksi huoltajien kanssa keskustelemiseksi ja asioiden ymmärtämisen tukemiseksi. Kasvattajat uskoivat, että huoltajan suomen kielen taitojen ollessa vähäiset huoltajalle voisi näyttää kuvilla lapsen kannalta oleellisen asian. Seinällä pidettyjen kuvakorttien onkin koettu toimineen päivittäistilanteissa. Kehittämistyön kannalta kuvakorttien toivottiin olevan selkeitä kuvia muun muassa käytännön tilanteista kuten ulkoilusta, vaipasta ja pukeutumisesta. Yksi tiimi mainitsi erityisesti myös lasten kuljettamiseen autossa, kierrätykseen, terveelliseen ruokailuun sekä rajoihin ja rakkauteen liittyvät kortit. Myös useampien korttien tekemistä saman tilanteen eri kohdasta pohdittiin ja Papunetin kuvien käyttämistä ehdotettiin.

Saatuamme vastaukset tähän kyselyyn ja käytyämme ne läpi, pohdimme uudelleen perheille luomiamme haastattelukysymyksiä ja tarkensimme niitä jonkin verran. Päädyimme esimerkiksi kysymään ruutuajasta sekä selvittämään, ajattelevatko huoltajat lasten voivan oppia samoja taitoja kotona kuin päiväkodissakin. Toteutimme haastattelut kahden iltapäivän aikana päiväkodin pihalla lapsiaan hakeville huoltajille. Näiden iltapäivien aikana tavoitimme yhteensä 13 huoltajaa, joista haastatteluun vastasi 11. Kaksi haastatteluun pyydettyä kieltäytyivät haastattelusta, koska kokivat kielitaitonsa olevan riittämättömän vastaamaan. Yhdestätoista haastattelusta kaksi tehtiin englannin kielellä ja loput suomeksi. Kahden haastateltavan äidinkieli oli suomi. Haastateltavista neljällä oli useampi lapsi yhteistyöpäiväkodissa.

Pyrimme selvittämään huoltajien kielitaidon lisäksi muun muassa sitä, millaisia asioita kotona tehdään ja olisiko huoltajilla toiveita kuvakortteja varten. Vastauksista kävi ilmi, että useassa perheessä tehdään päiväkotipäivän jälkeen tai viikonloppuisin arkisia asioita, kuten syödään, käydään yhdessä kaupassa, leikitään, katsotaan yhdessä

televisiota ja toisinaan ulkoillaan ja vietetään aikaa luonnossa. Joissain perheissä pelattiin lautapelejä ja saunottiin. Vain yhdessä vastauksessa ilmeni säännöllinen harrastaminen lasten kanssa; lauantaiset uimahallikäynnit. Useassa perheessä lapset saivat katsoa ainoastaan televisiota eivätkä käyttää puhelimia tai tabletteja. Muutamassa perheessä lapset saivat käyttää myös puhelinta tai tablettia, jolta pääasiassa katsotaan YouTube-videoita tai pelataan. Lasten ruutuaika vaihteli tunnista kolmeen tuntiin ja viisi huoltajista ei kertonut minkäänlaista aikaa, jonka lapset saavat viettää ruudun äärellä.

Suomenkieliset vastaajat kertoivat lukevansa lapsilleen satuja. Muissa vastauksissa kirjojen lukeminen on vähäistä, joskus viikonloppuisin luetaan. Omalla äidinkielellä olevia kirjoja ei ole paljon, mutta yksi vastaajista kertoi kääntävänsä itse suomenkieliset sadut omalle äidinkielelleen lukiessaan lapselle. Lapset katsovat joskus kirjoja itsekseen ja yhdessä vastauksessa mainitaan omalla äidinkielellä kuunneltavan iltasaduksi satulevyä, sillä vanhemmat eivät itse jaksa lukea lapsille. Kolmessa vastauksessa ilmeni itse keksittyjä tarinoita kerrottavan jonkin verran. Kaiken kaikkiaan kirjojen lukeminen ja satuilu oli vastausten perusteella kuitenkin vähäistä.

Päiväkodissa lasten toivottiin oppivan sosiaalisia- sekä leikkitaitoja, toisten huomioon ottamista, saksien käyttöä, käytöstapoja, suomen kieltä, aikuisen ohjeiden noudattamista ja "tavallisten asioiden" oppimista. Yksi vastaaja koki, että hänen lapsensa osaa jo kaiken. Kysyttäessä, voisivatko lapset oppia mainittuja taitoja myös muualla kuin päiväkodissa, vain yksi vastaajista totesi lapsen voivan harjoitella samoja taitoja myös kotona tai tilanteissa, joissa on muita ihmisiä. Muiden kohdalla asia jäi epäselväksi. Yksi vastaajista kuitenkin mainitsi, että yrittävät kotona opettaa lapsia leikkimään yhdessä, jotteivät he olisi niin takertuvaisia vanhempiansa.

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilta vanhemmilta kysyimme, ymmärtävätkö he neuvolalomakkeissa kysyttävät asiat. Jatkokysymyksenä esitimme, voisiko kuvien käytöstä olla apua lomakkeen täyttämässä. Kolme huoltajista vastasi ymmärtävänsä neuvolalomakkeet. Lopuissa vastauksia ilmeni, ettei kaikkea ymmärretä ja esimerkiksi Googlen kääntäjää on yritetty käyttää apuna. Lomakkeiden kääntäminen on kuitenkin haastavaa, sillä Google kääntää helposti sanan väärin tai vastaavaa sanaa ei löydy omalla äidinkielellä. Yksi vastaajista mainitsi neuvolassa puhuttavan suomea, mutta jonkun tulkkaavan hänelle. Haastattelijalle jäi kuitenkin epäselväksi, kuka tulkkauksen tekee.

Vastaajat kokivat, että kuvista voisi olla apua sellaisille huoltajille, joiden suomen kielen taito ei ole niin hyvä ja joilla on vaikeuksia lomakkeen ymmärtämisessä. Yksi

haastateltava kertoi, että kokee itse tulevansa ymmärretyksi kehonkielen avulla kollegansa taholta, joka ei puhu lainkaan suomea. Kysymykseen siitä, millaisia kuvat voisivat olla, emme saaneet lainkaan vastauksia.

Koimme, että monet heikomman kielitaidon omaavista huoltajista eivät oikein ymmärtäneet kysymyksiämme kuvien käyttöön liittyen, eivätkä siten myöskään osanneet niihin vastata. Tämä ilmeni hiljaisuutena, pään pudisteluna tai yksinkertaisesti vastaamalla ”en tiedä”. Toisinaan vastaajat totesivat, etteivät muista jotain sanaa ja näin ollen vastaus jäi kesken tai muuten vajavaiseksi. Huoltajien vastaukset olivatkin hyvin vaihtelevia kielitaidosta riippuen. Heikolla suomen kielen taidolla varustetut huoltajat vastasivat lyhyesti ja huoltajat, jotka kokivat, etteivät osaa vastata haastatteluun, kieltäytyivät siitä kokonaan. Huoltajat, jotka jäivät vastaamaan, olivat kokemuksemme mukaan kiinnostuneita vastaamaan haastatteluun.

Vertailimme kyselyiden ja haastatteluiden vastauksia selvittääksemme, oliko niiden välillä nähtävissä yhteyksiä, sekä nostimme esille useissa vastauksissa toistuvat asiat. Joitain yksittäisiäkin asioita otimme pohdintaan ja mietimme niiden tärkeyttä kuvakortteja ajatellen. Tähän mennessä olimme tutustuneet neuvolalomakkeisiin, jotta tiesimme, minäläisiä asioita nousisi kuvakortteihin niiden kautta ja mitä uutta saisimme kyselyiden ja haastatteluiden vastauksista. Haastattelun avulla pystyimme todentamaan henkilökunnan kyselyssä ilmenneet asiat huoltajien kielitaitoon liittyen; toisten kanssa keskustelu oli sujuvaa, toisten kanssa apuvälineistä olisi ollut hyötyä, vaikeivat vanhemmat niin välttämättä itse olisikaan kokeneet. Huoli ruutuajasta, ulkoilusta ja fyysisestä aktiivisuudesta nousi myös haastatteluiden myötä uudelleen esille. Vanhempien kannustaminen lukemiseen ja tarinoiden kertomiseen nousi uutena asiana.

Käytyämme vastaukset läpi lähdimmekin hahmottelemaan ja lajittelemaan kuvakortteja kategorian ja iän mukaan. Lisäksi suunnittelimme, kuinka toteuttaisimme ohjeet kuvakorttien käyttöä varten. Lähetimme nämä luonnokset päiväkodin johtajalle, jotta saisimme vahvistuksen jatkaa työskentelyä kesän ajan. Kesällä 2019 työstimme erityisesti kuvakortteja. Kuvia etsimme Papunetin kuvapankista (www.papunet.net) ja tarvittaessa muokkasimme niitä vastaamaan paremmin tarpeisiimme. Syksyllä teimme vielä kortteja varten ohjeet neuvomaan kasvattajia korttien käytössä. Tuotos ohjeineen oli valmis joulukuuhun 2019 mennessä, jolloin lähetimme ne päiväkodin johtajalle saadaksemme niistä alustavaa palautetta ja varhaiskasvattajien saataville testatakseen niiden toimivuutta. Jätimme tämän kasvattajien tehtäväksi, sillä koimme olevamme väriä ihmisiä korttien testaamiseen. Kasvattajat tuntevat perheet ja perheet tuntevat kasvattajat, ja

heidän välillään vallitsee jo valmiiksi luottamus. Kasvattajat voivat myös meitä paremmin verrata toimintaa korttien kanssa ja ilman kortteja, joten päätimme luottaa varhaiskasvattajien arvioon korteista.

Läpi kehittämistyömme kävimme dialogista keskustelua, olimme yhteydessä toimeksiantajaamme sekä toisiimme, tarvittaessa myös ohjaavaan opettajaan ja muihin opiskelijoihin vertaispalautteen toivossa. Viimeistelyvaihe kesti yllättävän pitkään, vaikka olimme läpi kehittämistyömme arvioineet tekemistämme. Kirjoittamisen ja korttien viimeisteleminen vei kuitenkin kauan odotettua pidempään, joten alkuperäisessä aikataulussamme emme pysyneet, eikä kehittämistyö valmistunut marraskuuhun 2019 mennessä, kuten alun perin oli toiveena.

Lähetimme valmiin kuvakorttipakettituotoksen toimeksiantajallemme joulukuussa 2019. Tämän jälkeen keskityimme kehittämistyön raportin viimeistelemiseen ja valmiiksi saattamiseen. Kehittämistyö valmistui kokonaisuudessaan maaliskuun 2020 aikana.

5.3 Kehittämisaineiston dokumentointi ja tarkastelu

Kehittämistyön kannalta on tärkeää dokumentoida ja tuottaa riittävästi erilaisia materiaaleja, jotta tehdyistä asioista jää jälki. Näiden avulla kehittämistyön ulkopuoliset tahot voivat nähdä, kuinka työ on edennyt vaihe vaiheelta. Dokumentointi voi olla kirjoittamista, kuvaamista, tuotetun materiaalin arkistointia ja uuden materiaalin synnyttämistä. (Salonen 2013, 23–24.) Kehittämistyön tekijät ovat vastuussa tämän aineiston keräämisestä analysoitavaksi, jotta sitä voidaan hyödyntää osana kehittämisprosessia (Toikko & Rantanen 2009, 101).

Kehittämistyössämme syntyneitä aineistoja ja dokumentoituja tuotoksia olivat muistiinpanot toimeksiantajan, ohjaavan opettajan sekä keskinäisiltä tapaamisiltamme, saadut vertaispalautteet ja kommentit keskeneräisestä työstä, kehittämistyön suunnitelma, aikataulu ja prosessikuvaus, kyselyt ja haastattelut vastauksineen sekä kehittämistyön tuotoksena syntyneet kuvakortit ohjeineen. Aineisto kerättiin yhteiseen OneDrive-palvelun kansioon, jossa ne olivat sähköisesti molempien helposti saatavilla ja muokattavissa. Dokumentoimme kehittämistyötä ja sen etenemistä säännöllisesti merkiten tehdyt asiat päivämäärineen OneDrivessä olevaan tiedostoon.

Päiväkodin henkilökunnalle tehdystä kyselystä syntyi Webropol-työkalun kautta automaattisesti raportti, jossa näkyi kyselyn vastauksista yhteenveto. Perheiden

haastatteluiden vastaukset sen sijaan kirjoitimme itse käsin, ensin paikan päällä kirjaten ja sitten koneella puhtaaksi kirjoittaen. Molemmista vastauksista kävimme ensin läpi yksittäiset vastaukset, jonka jälkeen vertailimme niitä toisiin vastauksiin nähdäksemme, toistuvatko niissä mahdollisesti samat asiat. Tämän jälkeen vertailimme vielä kyselyn ja haastattelun vastauksia keskenänsä selvittääksemme, voisiko niistä päätellä jotain. Vastauksia hyödynnettiin neuvolalomakkeista poikkeavien kuvakorttien ideoinnissa. Kyselyn ja haastattelun lisäksi tapasimme päiväkodin johtajaa. Kirjoitimme aina tapaamisessa muistiinpanoja. Palasimme kirjoittamiimme muistiinpanoihin aina, kun suunnittelimme, miten etenemme kehittämistyön kanssa.

6 KEHITTÄMISTYÖN TUOTOS

6.1 Kuvakortit kehittämistyön tuotoksena

Kehittämistyön tuotoksena syntyneiden kuvakorttien työstäminen lähti ajatuksena jo hyvinkin alkuvaiheessa prosessia, kun mielikuva korteista alkoi muodostumaan ajatuksissa. Näitä ajatuksia lähdimme sitten yhdessä muovaamaan pohtien, minkälaiset korteista tulisi. Päädyimme siihen, että teemme jokaiselle ikäryhmälle tehdään omat korttinsa, vaikka kuvat olisivatkin osittain samoja keskenään. Ikäryhmät on erotettu toisistaan värikoodein, ja kortin takaosassa lukee ikäryhmä sekä asia, johon kortti liittyy (esimerkiksi päivittäistoiminnot). Toimeksiantajan kanssa keskustellessa oli tullut toive siitä, että korteissa lukisi yksinkertaisella suomen kielellä siinä kuvattu asia, joten myös tämän huomioitiin suunnittelussa.

Kuvakortteihin tulevien asioiden työstäminen lähti liikkeelle kaupungin neuvolalomakkeiden läpikäymisestä sekä henkilökunnan ja perheiden vastausten tarkastelusta. Näiden pohjalta luonnostelimme ensin korttien tekstit ja pohdimme, minkälainen kuva sopisi parhaiten kuvaamaan kyseistä toimintoa tai asiaa. Näistä kirjoitimme sanallisesti sen, mitä kortteihin tulisi. Tässä kohtaa teimme neuvolalomakkeesta myös jonkin verran karsintaa todetessamme, että jotkin asioista olisivat vaikeita ilmaista kuvallisesti. Jotkin asiat ja oimme useammaksi kuvakortiksi ja jotkin yhdistimme yhdeksi kortiksi helpottaaksemme sekä niiden käyttöä, että myös tekemistä.

Kuvia etsimme Papunetistä. Papunet on internetsivusto, joka tarjoaa erityisesti puhe- ja kehitysvammaisille ihmisille mahdollisuuden kommunikaatioon runsaalla kuvavalikoimallaan (Papunet 2018). Kuvia käytetään usein myös moniin muihin tarkoituksiin, sillä ne ovat kaikille maksuttomasti saatavilla. Käytimme kortteihin pääasiassa valmiita kuvia, mutta sopivien kuvien uupuessa muokkasimme kuvia itse vastaamaan paremmin tarpeisiimme. Kortit kokosimme Word-tiedostoon, josta ne olisi helppo tulostaa käyttöä varten.

Itse kuvakorttien lisäksi teimme niiden käyttöä varten myös käyttöohjeet. Ohjeisiin liitimme kuvan jokaisesta tekemästämme kortista sekä laitoimme oheen selityksen siitä, mihin neuvolalomakkeen kohtaan sen oli tarkoitus vastata tai mikä perustelu kortin taustalla oli. Esimerkiksi korttiin turvaistuimen käytöstä laitoimme oheen tiedon siitä, mitä Suomen laki asiasta velvoittaa (kuva 3). Näin ollen kortteja käyttävät henkilöt tietävät,

mihin kortin kehoitus käyttää turvaistuinta perustuu ja he voivat perustella tämän asiakkaille.

Kuva 3. Esimerkki kuvakorttien käyttöohjeista, 1-vuotias.

Kuvakorttien tarkoituksena on olla välineenä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden työskennellessä, erityisesti silloin, kun yhteisen kielen kanssa on haasteita. Kuvakortteja on tarkoitus käyttää varhaiskasvatuskeskustelussa, jossa kasvattaja ja huoltaja käyvät yhdessä kaupungin neuvolalomaketta läpi. Vaikka kuvakortit perustuvatkin neuvolalomakkeissa oleviin lapsen kehityksen osa-alueisiin, kortteja voi käyttää monissa muissakin tilanteissa huoltajien kanssa. Tällaisia tilanteita voisivat olla esimerkiksi lapsen varhaiskasvatuksen alkukeskustelu tai vanhempainillat. Kuvakortteja voi myös jakaa perheille kotiin muistuttamaan siitä, mitä lapsen kanssa voi tehdä ja harjoitella.

Kuvakorttien käyttämisen helpottamiseksi laadimme ohjeet kuvien käyttöä varten. Ohjeessa on kuva jokaisesta kortista ja jokaisen kortin vieressä lukee selitys siitä, missä kohtaa neuvolalomaketta korttia tulee käyttää, ja mitä neuvolalomake asiasta sanoo. Niiden korttien kohdalla, jotka perustuvat Webropol-kyselyyn tai vanhempien haastatteluun, olemme laittaneet perusteet ja teorian kortin väittämään.

Neuvolalomakkeiden mukaisesti kuvakortit on ryhmitelty 1–6–vuotiaille. Korttien käytön helpottamiseksi jokaisen ikäryhmän tekstit ovat omalla värillään, sillä kuvakortteja valmistui yhteensä 205 kappaletta. Yksivuotiaiden kortit ovat punaiset (25), kaksivuotiaiden siniset (32), kolmevuotiaiden keltaiset (42), neljävuotiaiden vihreät (37), viisivuotiaiden violetit (35) ja kuusivuotiaiden vaaleanpunaiset (34). Kasvattajan on hyvä ottaa keskusteluun mukaan vain tarvitsemansa ikäryhmän kortit.

Kuvakortit on ryhmitelty kuuteen eri osa-alueeseen, joita ovat päivittäistoiminnot, motorikka, kielellinen kehitys ja kommunikaatio, vuorovaikutus ja leikki, ryhmässä toimiminen

ja tunneilmaisu sekä media. Halutessaan kortteja voi käyttää myös vain valitsemansa osa-alueen kohdalta lapsen tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuskeskusteluun valmistautumisvaiheessa kasvattajan on hyvä tutustua valmiiksi sekä neuvolalomakkeeseen että kortteihin, joita aikoo keskustelussa käyttää.

Keskustelussa tai tilanteessa, joissa kortteja käytetään, tulee muistaa käyttää selkokieltä. Selkokielen ja kuvien käyttö yhdessä tukevat viestinnän onnistumista ja eri kielitaustaisen huoltajan on mahdollista ymmärtää kasvattajaa. Kaikkien vanhempien ja huoltajien kanssa keskusteluissa tulee kiinnittää huomiota toisen osapuolen kunnioittamiseen. Kuten teoriaosuudessa puhuimme, tämä on erityisen tärkeää, kun kohdataan eri kieli- ja kulttuuritaustainen huoltaja. Kuvakorttien käytössä tulee olla myös sensitiivinen ja kuunnella huoltajaa sekä pohtia huoltajan kielitaitoa. Kasvattajan vastuulla on tulkin tilaaminen niissä tilanteissa, joissa yhteistä kieltä ei ole. Lasten huoltajien suomenkielentaito saattaa vaihdella ja tämä tulee ottaa huomioon kuvakorttien käytössä.

Parhaimmassa tapauksessa kuvakortteja käyttämällä voidaan parantaa keskinäistä ymmärrystä ja tätä kautta syventää huoltajien ja kasvattajien välistä luottamusta. Luottamuksen toivomme kantavan moniin onnistuneisiin kokemuksiin kasvatusyhteistyössä. Kuvakorttien käytön kautta huoltajat voivat pikkuhiljaa kasvattaa ymmärrystään suomalaisen varhaiskasvatuksen kulttuurista ja luottamuksen syventyessä tämä voi mahdollistaa myös kasvattajien ymmärryksen lisääntymisen lapsen ja tämän perheen kulttuurista. Näin ollen kulttuurin ja tiedon välittäminen ei jää yksipuoliseksi, vaan osapuolet voivat lopulta opettaa ja oppia toisiltaan paljon.

6.2 Kehittämistyön tuotoksen arviointi

Kehittämistyölle asettamamme tavoitteet kehittää päiväkotihenkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden välistä vuorovaikutusta sekä selvittää heidän ajatuksiaan tähän liittyen toteutuivat mielestämme hyvin. Saimme hyviä vastauksia erityisesti henkilökunnalle tekemämme kyselyyn ja näiden vastausten avulla pystyimme tarkentamaan kuvakortteja heidän tarpeisiinsa. Huoltajille tekemämme haastatteluiden suhteen oli joitakin haasteita nimenomaan kielitaidosta johtuvien vaikeuksien tähden, joka hankaloitti vastausten luotettavaa käsittelemistä.

Henkilökunnalle tehdyn kyselyn kautta esiin nousi samoja kasvatusyhteistyön haasteita, joita esitelimme teoriaosuudessa. Sekä teoriaosuudessa että kyselyssä korostuvat erot

kasvatuskäsityksissä eri kulttuurien välillä. Haasteena on myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden tietämättömyys esimerkiksi Suomen laista. Yhteisen kielitaidon puuttuminen tulee myös esille molemmissa. Kehittämistyömme tuotoksena syntyneet kuvakortit pyrkivätkin auttamaan näissä asioissa ja kortteja on esimerkiksi Suomen lain määrittelemästä tavasta kuljettaa lasta autossa. Tavoitteestamme parantaa perheiden viihtymistä ja luottamusta varhaiskasvatukseen emme tällä ajanjaksolla saaneet näyttöä, mutta toivomme, että kuvakorttien ollessa käytössä pidemmän ajan myös tähän tavoitteeseen päästäisiin.

Emme itse kokeilleet kuvakortteja yhteistyöpäiväkodin perheiden kanssa, sillä asia mietitytti meitä eettisesti. Koska kortteja käytetään luottamuksellisissa ja intiimeissä keskusteluissa lasten asioita koskien, koimme, ettemme ole ulkopuolisina oikeita henkilöitä pitämään näitä keskusteluita. Myöskään keskusteluihin osallistuminen ei tuntunut järkevältä vaihtoehdolta, sillä se olisi voinut vaikuttaa keskustelun tunnelmaan. Lisäksi meillä ei olisi ollut vertailukohtaa keskusteluista ilman kortteja ja korttien kanssa. Näin ollen ajattelimme, että on parasta antaa päiväkodin henkilökunnan käyttää ja kokeilla kortteja, sillä heillä on jo tietämystä ja aiemmin rakennettu luottamus perheisiin. Toki olisimme voineet esitellä kortteja huoltajille niin kehittämistyön lopussa kuin sen ajanakin, pyytäen heiltä mielipiteitä niistä. Samalla olisimme voineet saada arvokasta tietoa siitä, ovatko kortit heidän mielestään riittävän ymmärrettäviä ja selkeitä. Päiväkodin johtajalta saimmekin korteista välipalautetta, mutta lisäksi olisimme voineet paremmin selvittää sitä myös päiväkodin muulta henkilökunnalta ja nimenomaan itse huoltajilta.

Kehittämistyömme raportin valmistumiseen mennessä ainoastaan päiväkodin johtaja oli ennättänyt kokeilla kortteja käytännön tilanteessa. Hän kertoi käyttäneensä kaksivuotiaalle suunnattuja kortteja vaativassa varhaiskasvatuskeskustelussa vieraskielisten vanhempien kanssa ja kokeneensa ne erittäin hyödylliseksi työvälineeksi. Tämän kokeilun lisäksi saatu palaute on ollut positiivista, ja kortit ovat vastanneet toimeksiantajan toiveita ja tarpeita. Toivoimme päiväkodin johtajalta palautetta kuvakorteista vielä kehittämistyömme valmistumisen jälkeenkin, koska koemme sen tärkeäksi oman oppimisemme ja kehittämistyön prosessin kannalta.

Olimme itse todella tyytyväisiä valmiisiin kuvakortteihin. Mielestämme onnistuimme valitsemaan oikeanlaiset kuvat ja muodostamaan hyvän harmonian erilaisten kuvien välille. Onnistuimme lisäämään neuvolalomakkeen kohtien lisäksi jokaiseen ikäluokkaan varhaiskasvattajilta nousseita toiveita sekä huoltajien haastatteluista ilmenneitä tarpeita. Kehittämistyön näkökulmasta jälkepäin meille tuli mieleen vielä joitain aiheita, joista

olisi voinut tehdä vastaavia kuvia, kuten esimerkiksi sairaana kotiin jäämisestä ja kodin askareissa auttamisesta. Pohdimme myös, että esimerkiksi perheen yhteisestä ajasta kertovaa kuvakorttia olisi voinut tehdä useamman, jotta perheiden monimuotoisuus olisi huomioitu tarpeeksi kattavasti. Kuvien valinnassa pyrimmekin jatkuvasti huomioimaan sen, ettemme valitse ainoastaan tiettyyn muottiin sopivia ihmisiä tai perheitä, vaan monipuolisesti erinäköisiä hahmoja.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

7.1 Kehittämisen prosessin arviointi, henkilökohtainen oppiminen ja ammatillinen kasvu

Kehittämisen prosessi on tarjonnut meille paljon. Olemme päässeet syventämään kaikkea sosionomikoulutuksen aikana oppimaamme teoretietoa sekä käyttämään kirjoitustaitojamme. Tämä kehittämistyö on antanut meille mahdollisuuden perehtyä tarkemmin meitä kiinnostavaan aiheeseen sekä tilaisuuden luoda jotain uutta ja hyödyllistä yhteistyöpäiväkodin kanssa. Olemme varmoja, että kehittämistyömme palvelee heidän tarpeitaan suuresti. Aiomme myös hyödyntää kehittämistyötämme ja sen tuotosta omassa työssäme sosionomeina ja varhaiskasvatuksen opettajina.

Kehittämistyömme tuotos oli mielestämme onnistunut, vaikkamme kortteja itse käytännössä kokeilleetkaan. Rajallisen ajan vuoksi korttien kokeileminen jäi päiväkodin osalta toistaiseksi vielä vähäiseksi. Se on tietenkin harmillista, sillä nyt emme tiedä, olisiko kortteista noussut esille vielä jotain kehityksen kohteita. Olisimme mielellämme jatkokehittelleet ja parannelleet kortteja vielä lisää, jos tarve olisi niin vaatinut. Alkuperäiseen aika-
taulusuunnitelmaamme olisimmekin voineet varata paremmin aikaa korttien kokeilemiseen, palautteen saamiseen ja jatkokehittelyyn. Aikataulun suhteen olisi muutenkin vaa-
dittu mahdollisesti tiiviimpää työskentelytahtia saadaksemme kaiken tehdyksi tavoitteeseemme mennessä. Kehittämistyö kuitenkin valmistui ja saimme tuotoksesta positiivista palautetta päiväkodilta ja tiedämme sille olleen tarvetta, joten sille tulee toivottavasti myös paljon käyttöä.

Kehittämistyömme aikana pääsimme syventämään osaamistamme sosiaalialan kompetensseista sekä kasvamaan ja kehittymään ammatillisesti. Jouduimme käsittelemään ammattieettisiä kysymyksiä pohtiessamme kehittämistyöhömmä liittyviä asioita. Pääsimme työskentelemään eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakkaiden kanssa, ja henkilökunnan ja huoltajien haastattelussa kehitimme asiakastyönosaamista sekä työsuhdetietoja. Kehittämisen prosessin aikana päiväkodin ja neuvolan välinen yhteistyö tuli myös tutummaksi. Prosessin aikana tutustuimme palveluihin ja tukiin, joita kyseiselle asiakasryhmälle on mahdollista tarjota, kuten päiväkodissa tapahtuva perhetyö sekä erilaiset hankkeet. Tämän ansiosta osaamme tulevana sosionomeina ja varhaiskasvatuksen ammattilaisina tarjota perheille parempaa palveluohjausta tarpeen vaatiessa. Pääsimme näkemään, miten alueelle kasaantunut huono sosioekonominen asema näkyy

päiväkodin asiakaskunnassa, päiväkodin toiminnassa, toiminnan suunnittelussa sekä kommunikaatiovaikeuksina yhteisen kielen puuttuessa. Projektin aikana olemme toimineet vahvasti kehittävällä työotteella saadessamme suunnitella, toteuttaa ja raportoida kehittämishankkeestamme. (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017, 10.)

Kehittämisprosessin aikana haasteellisimmiksi asioiksi osoittautuivat kaikkien osapuolten aikataulujen yhteensovittaminen sekä suunnitelman mukaisessa aikataulussa pysyminen. Kuvakorttien tekeminen vei paljon odotettua pidemmän ajan ja niiden ulkomuodon hiominen vei ison osan siitä ajasta, jonka olimme suunnitelleet muuhun työskentelyyn. Perheille tehtyjen haastatteluiden haasteeksi osoittautui vastausten käsittelyminen. Kun joidenkin perheiden kielitaito oli oletustikin heikompi, oli vaikeaa tietää, oliko heidän vastauksensa täysin sitä, mitä he olisivat halunneet sanoa vai jäikö jotain oleellista puuttumaan. Yhteistyönpäiväkoti oli sitoutunut työskentelemään kanssamme yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi ja kyselivät myös itse kehittämistyön etenemisestä silloin, kun emme olleet hetkeen olleet yhteydessä sitä koskien. Meidät otettiin aina iloiten vastaan päiväkodille saapuessamme ja ehdotuksillemme oltiin avoimia. Myös perheet tuntuivat ottavan meidät hyvin vastaan vanhempainillassa käydessämme ja haastatteluita tehdessämme.

Keskinäinen vuorovaikutuksemme ja yhteistyömme toimi prosessin aikana moitteettomasti. Asioista saatiin sovittua yhteisymmärryksessä ja työnjako oli toimivaa. Teimme kehittämistyötä niin yhdessä kuin tahoillammekin ja olimme toisiimme yhteydessä paljon myös sähköisesti. Molempien omaa osaamista ja vahvuuksia hyödynnettiin ja ne näkyvät valmiissa kehittämistyössä. Kehittämistyön aikataulutuksen suhteen olisimme kuitenkin voineet olla tiukempia ja tarkempia, jotta työ olisi valmistunut suunnitellussa aikataulussa.

7.2 Kehittämistyön eettisyys ja luotettavuus

Kehittämistyötä tehdessämme olemme huomioineet alan eettiset ohjeistukset. Hoito-, kasvatusta- ja palvelualojen eettisissä ohjeistoissa on monia yksilöön ja yhteiskuntaan sekä toiminnan eettiseen kestävyyskohdistuvia periaatteita. Tällaisia periaatteita ovat esimerkiksi itsemääräämisoikeuden ja ihmisarvon kunnioittaminen, asiakaslähtöisyys, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, asiakkaan tietoisuuden lisääminen sekä avoin keskustelu. (Juujärvi ym. 2007, 54.)

Asiakslähtöisyys on sosiaalialan ammatillisen työn keskeinen periaate. Sosiaalialan ammattihenkilö pyrkii edistämään tämän periaatteen toteutumista kaikilla tasoilla. Ammattihenkilön vastuulla on oman toimintansa taso suhteessa asiakkaaseen. Sosiaalialan työn onnistumisen perustana on luottamuksellisen suhteen muodostuminen asiakkaan kanssa. (Talentia 2017, 30.) Lasta ja hänen perhettään kunnioitetaan ja kohdellaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti riippumatta sukupuolesta, iästä, alkuperästä, uskonnosta tai katsomuksesta (Talentia 2017, 21; Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 21).

Kehittämistyömme tarkoituksena on loppujen lopuksi vastata päiväkodin asiakkaiden tarpeisiin ja se on siis tätä kautta asiakslähtöinen työ. Perheiden ajatuksia ja mielipiteitä on selvitetty kehittämistyöhön liittyen ja heille on oltu asiasta mahdollisimman avoimia. Luottamusta heitä ja päiväkodin henkilökuntaa kohtaan on pyritty rakentamaan esittämällä heille vanhempainillassa sekä muutenkin näyttämällä päiväkodilla. Myös siitä on varmasti ollut apua, että toinen meistä oli jo ennalta tuttu henkilökunnalle sekä monille huoltajista. Olemme kohdanneet jokaisen perheen ja huoltajan kunnioittavasti ja kertooneet heille, että vain me saamme tietää, kuka on vastannut mitäkin esittämäämme kysymyksiin. Kerroimme huoltajille, että tarkoituksenamme on parantaa päiväkodin henkilökunnan ja perheiden välistä yhteistyötä.

Sosiaalialan työn onnistumisen perustana on luottamuksellisen suhteen muodostumista asiakkaan ja ammattilaisen välille. Koska tämä suhde on lähtökohdiltaan epätasa-arvoinen, asiakassuhteessa rakentuva suhde perustuu luottamukseen. Luottamusta annetaan ja saadaan työntekijän ja asiakkaan kohtaamisessa eli vuorovaikutuksessa. Asiakslähtöisyys voi toteutua tai olla toteutumatta jokaisessa asiakastilanteessa. Asiakkaan luotettava ja aito kohtaaminen on tärkeää. (Talentia 2017, 31–32.)

Velvollisuutemme sosiaalialan ammattilaisina on edistää asiakkaan ihmisoikeuksia. Ihmisoikeudet ovat perusoikeuksia ja ne on määritelty Yhdistyneiden Kansakuntien ihmisoikeuksien julistuksessa, Suomen perustuslaissa sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa. (Talentia 2017, 11.) Tavoitteenamme on ollut parantaa päiväkodin asiakkaiden asemaa tukemalla sitä, että he tulevat ymmärretyksi ja kuulluksi henkilökunnan taholta.

Uskomme kehittämistyömme luotettavuuteen. Henkilökunta on varmasti vastannut Webropol-kyselyyn totuudenmukaisesti omien kokemustensa pohjalta. Huoltajien haastatteluiden jälkeen pohdimme, ovatko kaikki heistä vastanneet totuudenmukaisesti kaikkiin kysymyksiin. Vastausten luotettavuuteen vaikuttaa myös se, että emme voi olla

varmoja, ovatko kaikki huoltajista varmasti ymmärtäneet kysymyksemme oikein tai olemeko me ymmärtäneet heidän vastauksensa oikein kielitaidon puutteiden vuoksi.

7.3 Kehittämistyön jatko

Kehittämistyömme tuotos jaettiin päiväkodin henkilökunnalle päiväkodin johtajan kautta, jolle toimitimme kuvakortit sekä niiden ohjeet sähköpostin välityksellä. Paikan päällä emme käyneet tuotostamme enää esittelemässä, mutta lupasimme olla käytettävissä, jos kortteihin liittyen herää kysymyksiä. Koska emme ennättäneet saamaan korttien koikeilusta moniakaan kokemuksia, toivomme, että mahdollisesti tulevaisuudessa muut sosionomiopiskelijat voisivat kehittää lisää kortteja, jos tarvetta muille kuva-aiheille ilmenee tai jos jotkut korteista todetaan toimimattomiksi. Kortteja voisi esimerkiksi jatkojalostaa vielä siten, että korteissa olevat tekstit olisivat saatavana useammalla eri kielellä. Kehittämistyömme tuotosta voisi mielestämme jakaa myös Varsinais-Suomen alueen neuvoloihin, koska kuvat on tehty neuvolalomakkeiden pohjalta. Terveystoimijat voisivat käyttää kuvia työnsä tukena eri kielisten asiakasperheiden kanssa asioidessaan.

Suomen Opetushallitus julkaisi 31.1.2020 Varhaiskasvatuksen kuvasanasto nimisen materiaalin. Materiaalin tarkoituksena on helpottaa lapsen huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön keskustelua ja yhteistyötä silloin kun yhteistä kieltä ei ole. Sanastoon on koottu varhaiskasvatuksessa käytettäviä lyhyitä lauseita sekä keskeisiä sanoja, joita voidaan käyttää apuna keskustelussa. (Opetushallitus 2020.) Tämä kertoo mielestämme siitä, että tarvetta tämän kaltaisille materiaaleille on todella ollut ja tulee jatkossakin olemaan. Monikulttuurisuuden lisääntyessä Suomessa uskommekin, että eri kieli- ja kulttuuritaustaisille asiakkaille suunnatuille tukitoimille ja palveluille on tarvetta varhaiskasvatuksessa. Kaikki keinot, joilla voidaan tukea perheiden suomen kielen oppimista, kotoutumista ja verkostoitumista sekä kokonaisvaltaista hyvinvointia, ovat tervetulleita. Joidakin tällaisia toimia on jo olemassa, ja ne ovat koko ajan lisääntymässä eri puolilla Suomea.

Vuonna 2016 Helsingin kaupungilla aloittivat ensimmäiset monikieliset ohjaajat perusopetuksen piirissä. Syksyllä 2019 ohjaajat aloittivat myös päiväkodeissa, peruskouluissa ja lukiossa. Ohjaajat työskentelevät suomen lisäksi arabian, somalin, venäjän ja englannin kielellä. Työn tarkoituksena on sujuvoittaa yhteistyötä päiväkotien ja kotien kanssa. Monikieliset ohjaajat kertovat lasten huoltajille päiväkodin toiminasta, palveluista ja kulttuurista sekä avaavat henkilökunnalle ja varhaiskasvatuksen opettajille perheiden

odotuksia ja näkemyksiä. Ohjaajat tukevat myös koulun aloituksessa. Ohjaajien toiminta on aloitettu peruskoulun puolella ja sieltä on kertynyt hyviä kokemuksia tähän mennessä. Sekä koulun henkilökunta, opettajat ja huoltajat ovat hyötäneet toiminnasta. Projektin koordinaattori Varpu Ahonen painottaa väärinymmärrysten ja ennaltaehkäisemisen tärkeyttä. (Helsingin kaupunki 2020.) Helsingin kaupunki on huomannut eri kieli- ja kulttuuritaustaisen väestön lisääntyneen pääkaupunkiseudulla ja tästä johtuviin kulttuurien välisiin ymmärryseroihin on reagoitu. Monikielisten ohjaajien avulla tuetaan ymmärrystä opettajien ja perheiden välillä, koska molemmat voiva kysyä toisen kulttuurista ja tavoista. Mielestämme Helsingin kaupungin käytäntö monikielisten ohjaajien käytöstä kuulostaa toimivalta ja samaa mallia olisi syytä kehittää myös Varsinais-Suomen alueen varhaiskasvatukseen julkiselle ja yksityiselle sektorille.

LÄHTEET

Ahlström-Laakso, S. 1975. Kysely vai haastattelu? Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/128275/ap-1975-5-ahlstrom-laakso.pdf?sequence=1>

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren, ammattikorkeakoulutus sosiaalialanmuutoksen edistäjänä. Helsinki. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428.

Anis, M. 2008. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Helsinki: Väestöliitto. Väestöntutkimuslaitos.

Bronfenbrenner, U. 1979. The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press. Viitattu 20.8.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: https://khoerulanwarbk.files.wordpress.com/2015/08/urie_bronfenbrenner_the_ecology_of_human_developbokos-z1.pdf.

Eerola-Pennanen, P. 2017a. Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 236–249.

Eerola-Pennanen, P. 2017b. Kulttuurinen monimuotoisuus. Teoksessa: Koivula, M.; Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, 221–233.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Heikkinen, V. 2007. Kielen voima. Helsinki: Gaudeamus Kirja/ Oy Yliopistokustannus University Press.

Heinonen, H.; Iilonen, E.; Korhonen, M.; Lahtinen, N.; Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Juva: Bookwell Oy.

Heister Trygg, B. 2010. Graafinen kommunikointi, Esineet, kuvat ja symbolit puhetta tukevassa ja korvaavassa kommunikoinnissa. Suom. Rautakoski P. Helsinki: Kehitysvammaliitto.

Helenius, A. & Korhonen, R. 2011. Leikistä kieleen. Teoksessa: Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.) Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Unigrafia Oy–Yliopistopaino.

Helsingin kaupunki. 2020. Monikieliset ohjaajat tukevat maahanmuuttaja- taustaisia oppijoita ja heidän perheitään. Viitattu 15.1.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.hel.fi > uutiset > kasvatuksen ja koulutuksen toimiala > monikieliset ohjaajat tukevat maahanmuuttaja taustaisia oppijoita.

Helsingin kaupunki. 2020. Neuvola päiväkodissa -palvelu. Viitattu 1.2.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.hel.fi > kasvatusta ja koulutus > päivähoito > päiväkotihoidot > neuvola pk:ssa.

Hujala, E.; Puroila, A-M.; Parrila, S. & Nivala, V. 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Hyvinkää: T-Print, 22–23.

Huuhtanen, K. 2014. Merkit ja merkkijärjestykset. Teoksessa: Huuhtanen, K. (toim.) Puhetta tukevat ja korvaavat menetelmät Suomessa. 3. painos. Helsinki: Kehitysvammaliitto, 58–63.

Hyvärinen, M. Haastattelun maailma. Teoksessa: Hyvärinen, M.; Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) 2017. Tutkimushaastattelun käsikirja. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Jokikokko, K. 2002. Interkulttuurinen kompetenssi apuna kulttuurien kohdatessa. Teoksessa Räsänen, R.; Jokikokko, K.; Järvelä, M-L. & Lamminmäki-Kärkkäinen, T. (toim.) Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulu: Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö, 85-96. Viitattu 18.7.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9514268075.pdf>.

Juujärvi, S.; Myyry, L. & Pessa, K. 2007. Eettinen herkkyyden ammatillisessa toiminnassa. 2007. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy. 56 – 267.

Karila, K. 2011. Kohtaaminen ja keskustelu vanhempien kanssa. Teoksessa: Karila, K. & Nummenmaa, A-R. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Porvoo: WSOYpro Oy, 61–79.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Stakes.

Kotouttaminen 2020. Maahanmuuttajat Varsinais-Suomessa. Viitattu 15.1.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.kotouttaminen.fi > varsinais-suomi.

Kielilaki 423/2003. Annettu Helsingissä 6.6.2003. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423#L3P18>.

Kivijärvi, T. 2017. Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa: Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 250–262.

Koivunen, P-L. Hyvä päivähoito, Työkaluja sujuvaan arkeen. 2009. Juva: PS-kustannus.

Koivunen, P-L. & Lehtinen T. 2015. Kasvu kiikarissa, Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Juva: PS-kustannus.

Koivunen, P-L. 2012. Jos sana muuttuu, muuttuuko todellisuus. Helsinki: Helsingin yliopisto. Käytännötieteellinen tiedekunta. Lisensiaattitutkielma.

Koppinen, M-L & Pollari, J. 2011. Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen. Juva: PS-kustannus.

Kuittinen, S. & Isojärvi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa: Alitolppa-Niitamo, A.; Fågel, S. & Säävälä, M. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet – ja kotoutumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Vaasa: Kirjapaino Fram, 78–95.

Kuusisto, A. & Lamminmäki-Vartia, S. 2012. Moral foundation of the kindergarten teacher's educational approach: Self-reflection facilitated educator response to pluralism in educational context. Hindawi Publishing Corporation Education Research International. Volume 2012, Article ID 303565, doi:10.1155/2012/303565.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P4>.

Lepola, O. 2000. Ulkomaalaisesta suomenmaalaiseksi. Monikulttuurisuus, kansalaisuus ja suomalaisuus 1990-luvun maahanmuuttoliittisessä keskustelussa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

- Malinen, H. 2019. Anna lapselle ääni. Kieli- ja kulttuuritietoisuuden voima kasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mattila, K-P. 2008. Arvostava kohtaaminen arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. 2. painos. Juva: WS Bookwell Oy.
- Murray, E.; McFarland-Piazza, L. & Harrison, L.J. 2015. Changing patterns of parent-teacher communication and parent involvement from preschool to school. *Early Child Development and Care* 185 (7), 1031–1052. DOI: 10.1080/03004430.2014.975223
- Muuronen, K.; Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Juva: Bookwell Oy.
- Mykkänen, J. & Böök, M. 2013. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa: Koivula, M.; Siippainen A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) 2017. Valloittava varhaiskasvatus, Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, 75–86.
- Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2011. Ammattina sosionomi. 1.–2 painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Mönkkönen, K. 2007. Vuorovaikutus. Dialoginen asiakastyö. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Nieto, S. & Bode, P. 2012. Affirming diversity. The Sociopolitical context of multicultural education. 6. painos. New York: Pearson Education, Inc.
- Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018. Helsinki: PunaMusta Oy. Viitattu 12.3.2019. Saatavilla sähköisenä osoitteessa https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf.
- Opetushallitus 2020. Varhaiskasvatuksen kuvasanasto – Bildordbok om småbarnspedagogiken. Viitattu 17.1.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.verkkokauppa.oph.fi > sivu > tuote > varhaiskasvatuksen kuvasanasto > bildordbok om småbarnspedagogiken.
- Paavola, H. & Talib, M-T. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Papunet 2018. Viitattu 10.12.2019. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.papunet.net > yksikkö > tehtävät.
- Rantala, A. 2002. Perhekeskeisyys- puhetta vai todellisuutta? Työntekijöiden käsitykset yhteistyöstä erityistä tukea tarvitsevan lapsen perheen kanssa. 72 *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 198. Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Rautava-Nurmi, H.; Westergård, A.; Henttonen, T.; Ojala, M. & Vuorinen, S. 2019. Hoitotyön taidot ja toiminnot. 6. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammi.
- Sainola-Rodriguez, K. 2013. Maahanmuuttajan kohtaaminen terveydenhoidossa. Teoksessa: Ali-tolppa-Niitamo, A.; Fågel S. & Säävälä, M. (toim.) 2013. Olemme muuttaneet - ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto ry, 134–146.
- Salo-Lee, L. 1996. Kieli, kulttuuri ja viestintä. Teoksessa: Salo-Lee, L.; Malmberg, R. & Halinoja, R. 1996. Me ja muut, kulttuurienvälinen viestintä. 1998. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Salo-Lee, L. & Tamminen T. Ymmärtäminen ja inhimillinen vuorovaikutus. Teoksessa: Suomen akatemia, Tekes & Verkkotie Oy (toim.). FinnSight 2015: Tieteen, teknologian ja yhteiskunnan näkymät. 2006. Libris.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön –Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. Turku: Turun ammattikorkeakoulu.

Tarkka, K.; Komi, A.; Nevanen, S. & Tuominiemi-Lilja, T. (toim.) 2013. Hyve hallussa. Opas vanhempien, päivähoiton ja neuvolan yhteistyön vahvistamiseen lapsen laajan 4-vuotistarkastuksen yhteydessä. Helsinki: Socca – Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: http://www.socca.fi/files/3130/Hyve_hallussa_opas.pdf.

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 35 000 painos. PunaMusta Oy. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.talentia.e-julkaisu.com > 2017 > eettiset ohjeet > docs > Talentia etiikkaopas 2017

Talib, M.; Löfström, J. & Meri, M. 2004. Kulttuurit ja koulu, avaimia opettajille. Helsinki: WSOY.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2020. Viitattu 14.1.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.thl.fi > web > lapset, nuoret ja perheet > työn tueksi > varhainen avoin yhteistoiminta > dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä.

Tiainen, T. 2014. Haastattelu tietojenkäsittelytieteen tutkimuksessa. Tampere: Tampereen Yliopisto. Informaatitieteiden yksikkö.

Tilastokeskus 2020. Viitattu 20.1.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html#V%C3%A4est%C3%B6rakenne%2031.12.

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin ja tiedonhakuun. Tampere: Tampere University Press. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100802/Toikko_Rantanen_Tutkimuksellinen_kehittamistoiminta.pdf?sequence=1.

Trawick-Smith, J. 2014. Early Childhood Development. A Multicultural Perspective. New Jersey: Pearson Education.

Turun kaupunki 2019. Turun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2019. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: http://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//turun_varhaiskasvatussuunnitelma_28.5.2019.pdf.

Turun kaupunki 2020. Kodin, neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö, lapsen kehityksen tueksi 1-vuotias. Viitattu 1.2.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: https://www.turku.fi/sites/default/files/atoms/files//35-1006s_yhteistyö_lapsen_kehityksen_tueksi_1v_suomi.pdf.

Turun kaupunki 2020. Neuvolan ja varhaiskasvatuksen yhteistyö. Viitattu 1.2.2020. Saatavilla sähköisesti osoitteesta: www.turku.fi > sosiaali- ja terveystalvet > terveystalvet > neuvolatalvet > lapsen terveys > neuvolan ja.

Ulkomaalaislaki 301/2004. Annettu Helsingissä 30.4.2004. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301#L14P203>.

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu Helsingissä 13.7.2018. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidp447154848>.

Vilén, M.; Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi. Saatavilla sähköisesti osoitteesta <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>.

Väisänen, L.; Niemelä, M. & Suua, P. 2009. Sanat työssä. Vuorovaikutus ammattitaitona. Helsinki: Kirjapaja.

Wallin, A. 2013. Monikulttuuriosaaminen. Uudistuvan työyhteisön valttikortti. Klaava Media / Andalys Oy.

Webropol 2019. Viitattu 20.12.2019 <https://webropol.fi/>.

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991. Annettu Helsingissä 16.8.1991. Saatavilla sähköisesti osoitteesta https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sops-teksti/1991/19910060/19910060_2#idp449271232.

Webropol-kysely päiväkodin henkilökunnalle

WEBROPOL -KYSELY PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNALLE

1. Mitkä päiväkodissa opeteltavat asiat koet sellaisiksi, joiden oppimiseksi lapset tarvitsevat enemmän tukea kotoa?
2. Mikä on kokemuksesi perheiden kielitaidosta? Koetko tulevasi ymmärretyksi, hoituvatko tilanteet arjessa sujuvasti?
3. Millaisia haasteita perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä on ja miten ne näkyvät?
4. Mitkä asiat yhteistyössä toimivat?
5. Mitä keinoja ja välineitä kaipaisit yhteistyön tueksi?
6. Mitkä keinot olet kokenut toimiviksi?
7. Mitä hyötyä kuvakorteista voisi olla yhteistyön kannalta?
8. Millaisia toiveita sinulla on kuvakortteja varten?
9. Muita kommentteja?

Haastattelukysymykset huoltajille

Haastattelu päiväkodin asiakasperheille

1. *Mitä te teette kotona päiväkodin jälkeen ja viikonloppuna lasten kanssa?*
2. *Minkä verran lapsenne käyttää puhelinta/tablettia/televisiota päivittäin? Onko ruutuaikaa?*
3. *Luetteko lapsillenne kirjoja omalla äidinkielellänne? Tai kerrotteko tarinoita omalla äidinkielellänne?*
4. *Millaisia asioita toivot lapsesi oppivan päiväkodissa?*
 - a. *Missä muualla lapsi pääsee harjoittelemaan näitä asioita?*
5. *Ymmärrätkö neuvolalomakkeet? Voisiko kuvista olla apua niiden täyttämässä?*
 - a. *Millaisia kuvat voisivat olla?*

2020

Kuvakortit varhaiskasvattajille

NÄYTTÄÄ TUNTEITA

Soukko Lila & Winter Eeva
Turun ammattikorkeakoulu

Sisällys

JOHDANTO	3
OHJE KUVAKORTTIEN KÄYTTÖÖN	4
Kuvat ja niitä vastaava teoria	5
1v	5
Päivittäistoiminnot	5
Motoriikka.....	6
Kielellinen kehitys ja kommunikaatio.....	7
Vuorovaikutus ja leikki.....	7
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	8
Media	9
.....	9
2v	10
Päivittäistoiminnot	10
Motoriikka.....	11
Kielellinen kehitys, kommunikaatio.....	12
Vuorovaikutus ja leikki.....	13
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	14
Media	14
3v	15
Päivittäistoiminnot	15
Motoriikka.....	16
Kielellinen kehitys, kommunikaatio.....	18
Vuorovaikutus ja leikki.....	19
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	20
Media	21
4v	22
Päivittäistoiminnot	22
Motoriikka.....	23
Kielellinen kehitys, kommunikaatio.....	24
Vuorovaikutus ja leikki.....	25
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	26
Media	27
5v	28

Päivittäistoiminnot	28
Motoriikka.....	29
Kielellinen kehitys, kommunikaatio.....	31
Vuorovaikutus ja leikki.....	31
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	32
Media.....	33
6v	34
Päivittäistoiminnot	34
Motoriikka.....	35
Kielellinen kehitys, kommunikaatio.....	36
Vuorovaikutus ja leikki.....	37
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu.....	38
Media.....	39
Lähteet:.....	40

JOHDANTO

Nämä kuvakortit ovat Turun ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijoiden opinnäytetyön tuotos. Niiden tarkoituksena on olla välineenä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten perheiden kanssa työskentelyssä, erityisesti silloin, kun yhteisen kielen kanssa on haasteita. Kuvakortit on tarkoitettu käytettäväksi varhaiskasvatuksessa esimerkiksi osana varhaiskasvatuskeskusteluja, mutta ne soveltuvat myös muuhun työskentelyyn. Vastaavia kuvia voi myös antaa perheille kotiin muistuttamaan siitä, mitä oman lapsen kanssa voi kotona tehdä ja harjoitella.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2018) korostetaan yhteistyön merkitystä huoltajien kanssa. Yhteistyön tavoitteena on henkilökunnan ja huoltajien yhteinen sitoutuminen lasten turvalliseen ja terveeseen kasvuun, oppimiseen ja kehityksen edistämiseen. Kasvatusyhteistyön muodostumista tukee keskeinen kunnioitus, tasa-arvoinen vuorovaikutus ja luottamuksen rakentuminen. Lapsen varhaiskasvatuksen aikana yhteistyöllä voi olla erilaisia muotoja ja tehtäviä. Henkilöstön ja huoltajien keskustelut ja havainnot lapsen päivästä luovat pohjaa lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2018, 34.)

Kuvakorttien tarkoituksena on parantaa päiväkodin henkilökunnan ja eri kieli- ja kulttuuritaustaisten asiakasperheiden välistä vuorovaikutusta, kun yhteistä kieltä ei ole tai sitä on hyvin vähän. Kuvakortit on kehitetty erityisesti kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen tueksi. Tätä kautta tavoitteena on, myöskin lisätä asiakasperheiden luottamusta sekä viihtymistä varhaiskasvatuksessa heidän tullessaan paremmin kohdatuksi. Kehittelimme kuvakortteja kehitystyömme yhteistyöpäiväkodin henkilökunnan toiveiden, haastattelemien vanhempien sekä kaupungin neuvolalomakkeiden pohjalta. Kuvakorttien kuvat ovat Papunetin kuvapankista, josta löytyy paljon kuvia kommunikoinnin tukemiseen. Papunetin kuvia käytetään paljon varhaiskasvatuksessa. (Papunet 2020.)

OHJE KUVAKORTTIEN KÄYTTÖÖN

Näiden ohjeiden tarkoituksena on helpottaa kuvakorttien käyttämistä, sillä itse kuvakorteissa on kuvan lisäksi ainoastaan yksinkertainen, selkokielineen sana tai lause siitä, mitä kuva esittää. Tämän vuoksi ohjeet sisältävät kuvan jokaisesta kortista, ja kuvan oheen on liitetty teksti suoraan Turun kaupungin neuvolalomakkeesta. Tekstien tarkoitus on kertoa, mitä neuvolalomakkeen kohtaa kuva vastaa. Osa kuvakorteista on luotu yhteistyöpäiväkodin henkilökunnalta nousseiden toiveiden mukaisesti, joten kaikille korteista ei löydy lomakkeesta omaa kohtaansa. Näiden korttien oheen olemme liittäneet perustelut sille, mitä kortilla ohjeistetaan.

Kuvakortit on ryhmitelty ikäkausien mukaan (1-6-vuotta) Turun kaupungin neuvolalomakkeiden määrittämien iän mukaisten kehitysasteiden pohjalta. Kuvakortit on jaoteltu ikäkausien mukaan omiksi väreikseen, jotta korttien käyttäjän on helpompi tunnistaa käyttämäänsä ikäkauteen kuuluvat kortit.

Neuvolalomakkeessa kaikilla ikävuosilla on samat osiot, joiden mukaan myös kuvakortit on jaoteltu. Näitä osioita ovat päivittäistoiminnot, motoriikka, kielellinen kehitys ja kommunikaatio, vuorovaikutus ja leikki, ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisuus. Näiden osioiden lisäksi kaikissa lomakkeissa ovat samat avoimet kysymykset. Avoimissa kysymyksissä kysytään muun muassa lapsen ruutuajan käytöstä ja siksi olemme luoneet sille oman osion 'media'.

Varhaiskasvattajat käyvät lapsen huoltajien kanssa varhaiskasvatuskeskustelun, jossa he käyvät yhdessä läpi neuvolalomakkeen lapsen osalta. Keskusteluun tulee valmistautua hyvin etukäteen ja miettiä, haluaako varhaiskasvattaja käyttää kaikkia ikäryhmälle kuuluvia kuvakortteja vai vain osaa niistä. Korttien osiot ovat pääosin samassa järjestyksessä neuvolalomakkeiden osioiden kanssa. Kortit on hyvä laittaa käyttöjärjestykseen jo ennen keskustelua käytön sujuvoittamiseksi. Korttien käytön tueksi varhaiskasvattajan kannattaa käyttää selkokieltä vanhemman kanssa keskustellessaan.

Neuvolalomakkeeseen varhaiskasvatuksen henkilökunta täyttää oman arvionsa lapsesta, sekä huoltaja täyttää miten lapsi toimii kotona. Neuvolalomake otetaan mukaan lapsen vuosittaiseen neuvolantarkastukseen. Näin neuvolan henkilökunta saa arvokasta tietoa lapsesta, sekä miten hän toimii varhaiskasvatuksessa sekä kotona. Varhaiskasvatuksen henkilökunta voi yhdessä huoltajien kanssa kirjata lomakkeeseen, mikäli heillä on huolta lapsen kasvusta tai kehityksestä.

Kuvakortteja voidaan käyttää eri kieli- ja kulttuuritaustaisten vanhempien kanssa lisäksi missä tahansa tilanteessa, jossa puhutaan lapsen taidoista tai kehityksestä. Toivomme, että kuvakortteja käytetään.

tään hyödyksi varhaiskasvatuskeskusteluiden lisäksi esimerkiksi päivittäisissä kohtaamisissa vanhempien kanssa tai vanhempainillassa. Toivomme kuvakorttien helpottavan kasvattajien ja huoltajien välistä vuorovaikutusta sekä molemmin puolista ymmärrystä.

Kuvat ja niitä vastaava teoria

1v

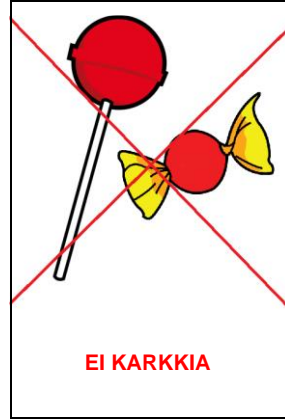
Päivittäistoiminnot

 <p>HARJOITTELEE SYÖMISTÄ</p>	Harjoittelee lusikan käyttöä.	 <p>HARJOITTELEE JUOMISTA</p>	Harjoittelee mukista juomista
 <p>TERVEELLINEN RUOKA</p>	Syö monipuolisesti.	 <p>KÄY POTALLA</p>	Käy potalla (mutta tarvitsee vielä vaippoja).
 <p>KOKEILEE PUKEA</p>	Tapaillee pukemisen alkeita: kokeilee laittaa hattua päähän, lapsia käteen	 <p>HAMPAIDEN PESU</p>	Hammaslääkäriiiton suosituksen mukaan vanhemmat pesevät lapsen hampaat aamuin illoin. Lapsen on hyvä saada harjoitella myös itse harjaamista pienestä pitäen. Lapsille on oma hammastahnansa, ja 1-vuotiaalle riittää, kun tahnaa käytetään kerran päivässä.

**TURVALLISUUS
AUTOSSA**

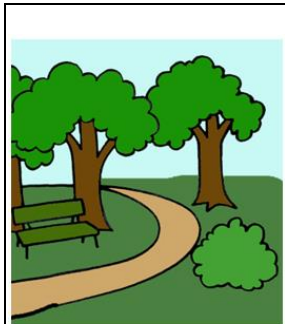
Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvatuimessa autossa. Pieni lapsi matkustaa turvallisimmin selkä menosuuntaan asennetussa turvatuimessa. Selkä menosuuntaan kiinnitettävää turvakaukaloa tai -istuinta ei saa kiinnittää etupenkille, jos se on varustettu turvatyynyin. Täyttyvä turvatyyny aiheuttaa lapselle hengenvaaran. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.

EI KARKKIA

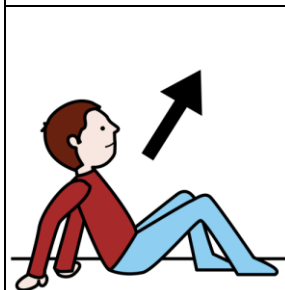
Alle 1-vuotiaan ei suositella syövän ollenkaan karkkia

Motoriikka

ULKOILEE

Ulkoilee päivittäin.

NOUSEE

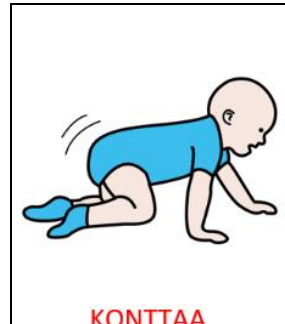
Nousee pystyasentoon tukea vasten.

HARJOITTELEE KÄVELYÄ

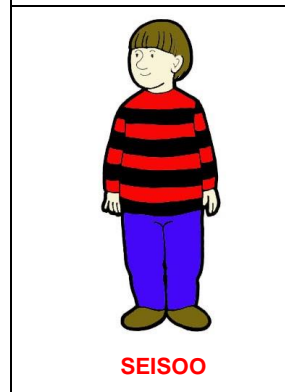
Askeltaa käsistä avustettuna.

Kävelee itsenäisesti esim. taape-rokärä työntäen.

KONTTAA

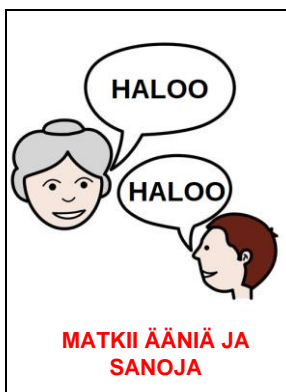
Liikkuu itsenäisesti lattiatasolla esim. konttaamalla.

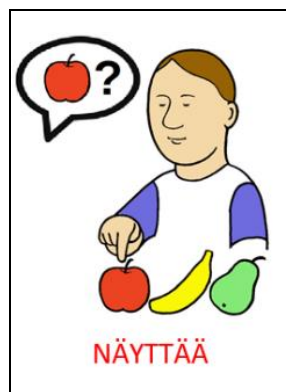
SEISOO

Hallitsee seisomisen ilman tukea.

Kielellinen kehitys ja kommunikaatio

Matkii ääniä ja sanoja.

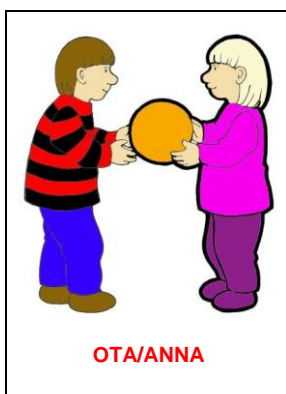

Osoittaa pyydettyjä asioita kuten tuttuja henkilöitä ja esineitä.

Pysähtyy hetkeksi katsomaan kuvakirjaa aikuisen kanssa.

Vuorovaikutus ja leikki

Leikkii ota-anna -leikkiä.

Toimii aktiivisesti vuorovaikutuksessa ja nauttii vuorovaikutuksesta aikuisen kanssa.

Leikkii piilo- ja kurkistusleikkejä.

Osoittaa kiinnostusta tutkia ympäristöä ja leluja, nauttii liikkeestä ja liikkumisesta, tutkii aktiivisesti ympäristöään.

Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

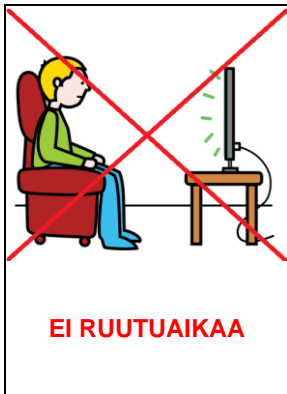
Ilmaisee tunteitaan.

Hakee turvaa aikuisen sylistä/läheisyydestä.

Pystyy olemaan vanhemmistaan erossa tilapäisesti.

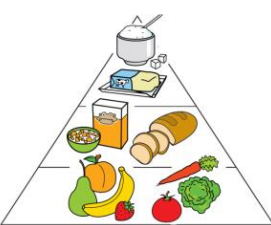

Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

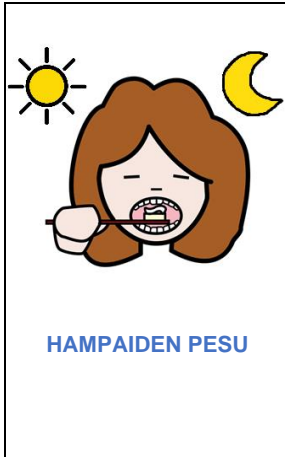

Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten mukaan 1-vuotiasta ei tulisi istuttaa ruudun ääreen.

2v

Päivittäistoiminnot

 <p>KÄYTTÄÄ LUSIKKAA</p>	Syö itse lusikalla.	 <p>JUO ITSE</p>	Juo mukista/lasista.
 <p>TERVEELLINEN RUOKA</p>	Syö monipuolisesti.	 <p>EI VAIPPAA PÄIVISIN</p>	Pysyy päivisin kuivana.
 <p>EI TUTTIA /TUTTIPULLOA</p>	Lopettanut tutin/tuttipullon käytön.	 <p>PUKEE</p>	Yrittää pukea ja riisua itse.

Hammaslääkäriliiton suositusten mukaan vanhemmat pesevät lapsen hampaat aamuin illoin. Lapsen on hyvä saada harjoitella myös itse harjaamista pienestä pitäen. Lapsille on oma hammastahnansa, ja 2-vuotiaalle riittää, kun tahnaa käytetään kerran päivässä

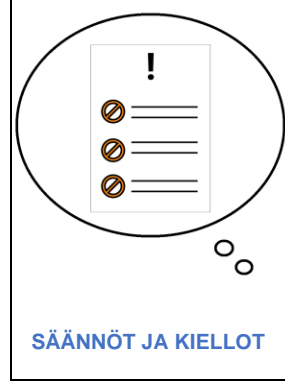
Joka päivä ei ole hyvä syödä karkkia. Karkkipäivä on hyvä tapa kontrolloida herkkujen syömistä.

Ulkoilee päivittäin.

Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvatuimessa autossa. Pieni lapsi matkustaa turvallisimmin selkämenosuuntaan asennetussa turvatuimessa. Selkämenosuuntaan kiinnitettävää turvakaukaloa tai -istuinta ei saa kiinnittää etupenkille, jos se on varustettu turvatyynyin. Täyttyvä turvatyyny aiheuttaa lapselle hengenvaarana. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.

Hyväksyy sääntöjä ja kieltoja toistuvissa päivittäistilanteissa.

Motoriikka

Kävelee itsenäisesti ja liikkuu pääasiassa pystyasennossa.

Kiipeilee, kurkottelee ja tutkii aktiivisesti ympäristöään.

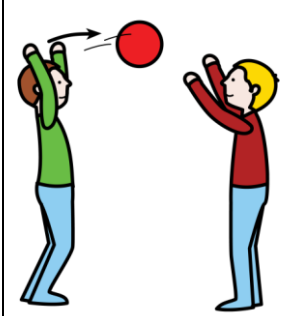
KÄVELEE PORTAITA

Harjoittelee portaissa liikku-
mista autettuna.

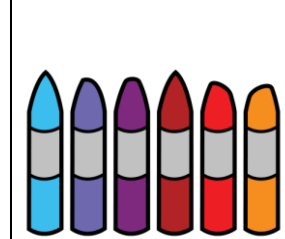
HARJOITTELEE
POTKAISEMISTA

Harjoittelee pallon potkaise-
mista.

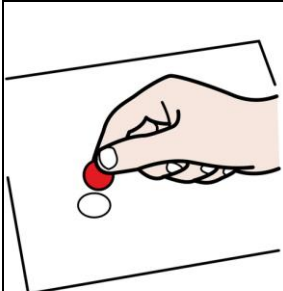
HEITTÄÄ PALLOA

Vetää lelua perässään, työntää,
kantaa esineitä ja heittää palloa.

KIINNOSTUNUT
PIIRTÄMÄÄN

Kiinnostunut raapustelemaan
kynällä.

PINSETTIOTE

Hallitsee pinsettiotteen.

Kielellinen kehitys, kommunikaatio

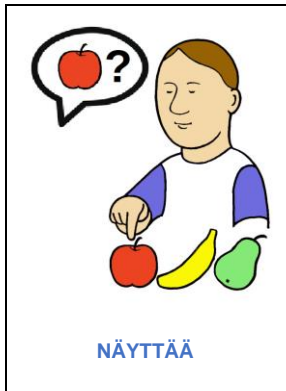
MATKII SANOJA JA
LAUSEITA

Matkii sanoja ja lyhyitä lauseita.

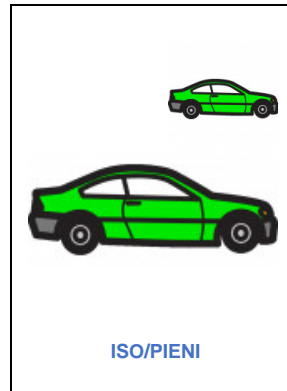

KATSELEE KIRJAA

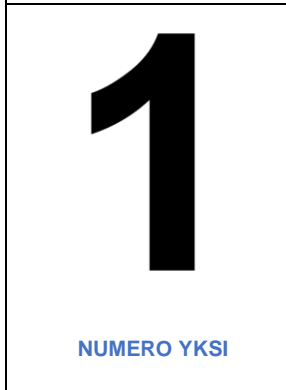
Katselee kuvakirjaa aikuisen
kanssa.

Osoittaa pyydettyjä asioita kuten tuttuja kehonosia, henkilöitä, esineitä ja toimintoja.

Käyttää koon käsitteitä 'iso/pieni'

Ymmärtää lukukäsitteen 'yksi'.

Vuorovaikutus ja leikki

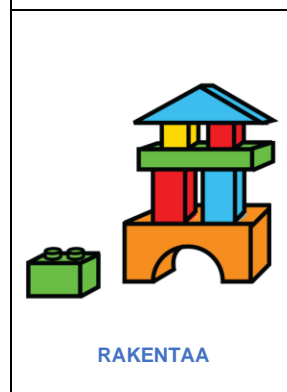
Leikkii mielellään.

Leikkii rinnakkaisleikkejä toisen lapsen vierellä.

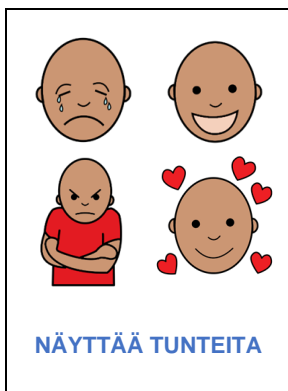

Matkii tuttuja rutiineja leluilla (syöttää nukkea, laittaa leluasioita pöytään).

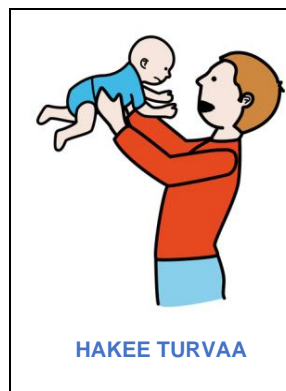

Rakentelee ja leikkii palikoilla.

Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

Ilmaisee tunteitaan.

Hakee turvaa aikuisen sylistä/läheisyydestä.

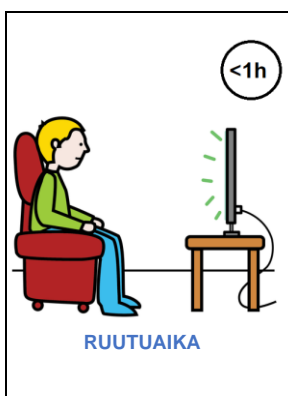

Pystyy olemaan vanhemmistaan erossa tilapäisesti.

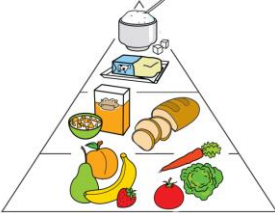
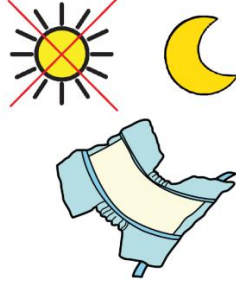

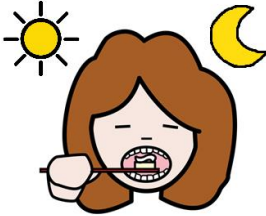
Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

Media

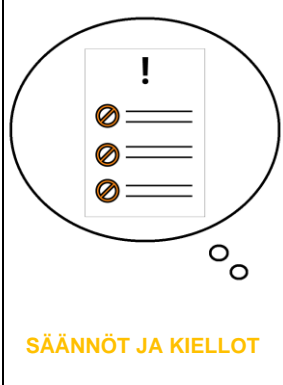
Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten mukaan 2-vuotiaan ruutuajan tulisi olla korkeintaan yksi tunti, mielellään vähemmän.

Päivittäistoiminnot

 <p>KÄYTTÄÄ HAARUKKAA</p>	<p>Syö itse lusikalla/haarukalla.</p>	 <p>JUO ITSE</p>	<p>Juo mukista/lasista.</p>
 <p>TERVEELLINEN RUOKA</p>	<p>Syö monipuolisesti.</p>	 <p>EI VAIPPAA PÄIVISIN</p>	<p>Pysy päivisin kuivana.</p>
 <p>KÄY ITSE VESSASSA</p>	<p>Lapsi on omatoiminen WC-käyntien suhteen (tarvitsee vielä apua pyyhkimiseen).</p>	 <p>EI TUTTIA /TUTTIPULLOA</p>	<p>Lopettanut tutin/ tuttipullon käytön.</p>
 <p>PUKEE</p>	<p>Yrittää pukea ja riisua itse.</p>	 <p>HAMPAIDEN PESU</p>	<p>Hammaslääkäriliiton suositusten mukaan vanhemmat pesevät lapsen hampaat aamuin illoin. Lapsen on hyvä saada harjoitella myös itse harjaamista pienestä pitäen. Lapsille on oma hammastahnansa, jota käytetään kahdesti päivässä.</p>

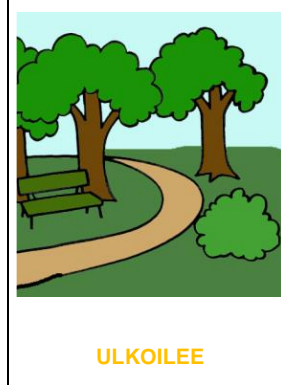
Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvatuimessa autossa. (turvaistuin, turvavyöistuin) Pieni lapsi matkustaa turvallisimmin selkä menosuuntaan asennetussa turvaistuimessa. Selkä menosuuntaan kiinnitettävää turvakaukaloa tai -istuinta ei saa kiinnittää etupenkille, jos se on varustettu turvavyöillä. Täyttävä turvavyö aiheuttaa lapselle hengenvaaran. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.

Hyväksy sääntöjä ja kieltoja toistuvissa päivittäistilanteissa.

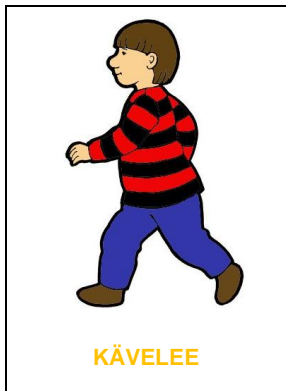

Joka päivä ei ole hyvä syödä karkkia. Karkkipäivä on hyvä tapa kontrolloida herkkujen syömistä.

Ulkoilee päivittäin.

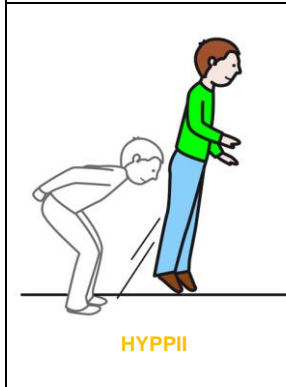
Motoriikka

Jaksaa kävellä.

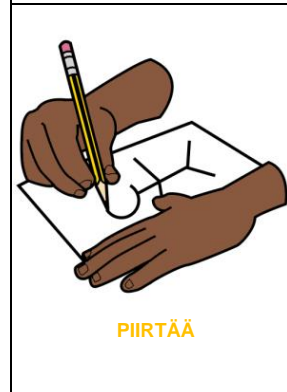
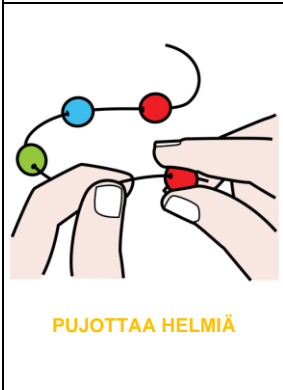
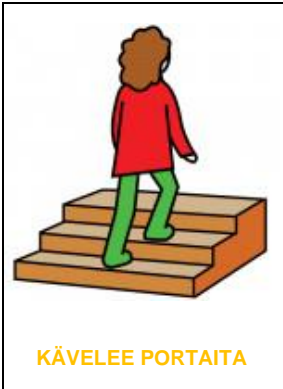
Juoksee lyhyitä matkoja.

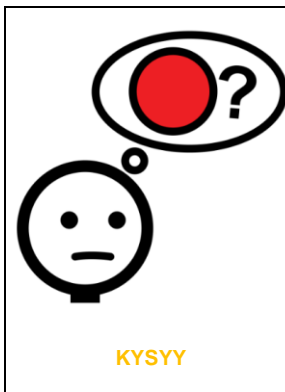
Hyppii.

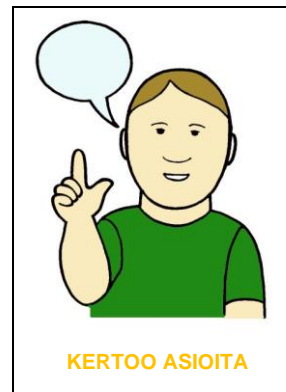
Kiipeilee eri tasoilla.

Kielellinen kehitys, kommunikaatio

Käyttää kysymyssanoja.

Kertoo asioitaan aikuiselle.

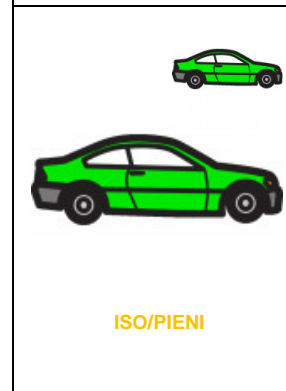
Vastaa helppoihin kysymyksiin

Ymmärtää sanallisia ohjeita ja kehoituksia päivittäisissä tilanteissa.

Pyytää lukemaan/jaksaa kuunnella satuja

Käyttää koon käsitteitä 'iso/pieni'.

Ymmärtää lukukäsitteen 'yksi'.

Vuorovaikutus ja leikki

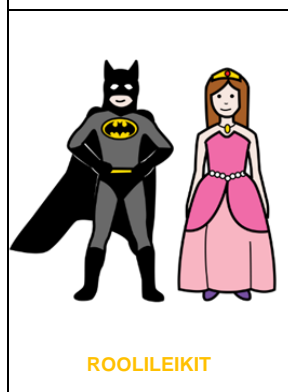

Keskittyy samaan leikkiin vähintään 5-10min.

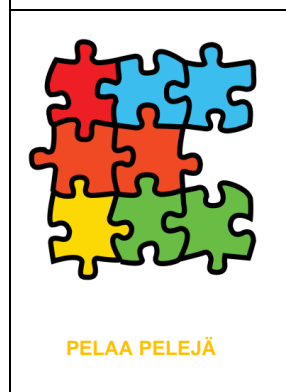
Leikkii mielellään.

Leikkii mielellään muiden lasten kanssa.

Leikkii roolileikkejä esim. koira, bussikuski väh. 5min.

Pelaa muistipelejä, lottoa, pala-pelejä, lautapelejä, korttipelejä (alleiviivaa sopivat vaihtoehdot).

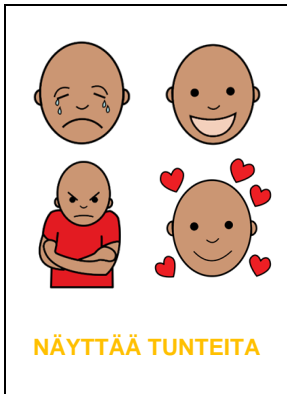

Leikkii autoilla, junilla, hoivaa nukkea, nallea (alleiviivaa sopivat vaihtoehdot).

Rakentelee, leikkii palikoilla

Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

Ilmaisee tunteitaan.

Hakee vahvistusta ja hyväksyntää katsomalla silmiin

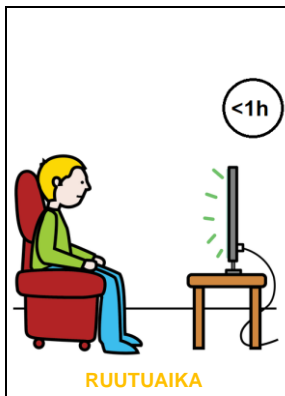
Jaksaa hetken odottaa omaa vuoroaan.

Pystyy olemaan vanhemmistaan erossa tilapäisesti.

Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

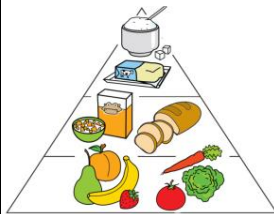

Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten mukaan 3-vuotiaan ruutuajan tulisi olla korkeintaan yksi tunti, mielellään vähemmän.

Päivittäistoiminnot

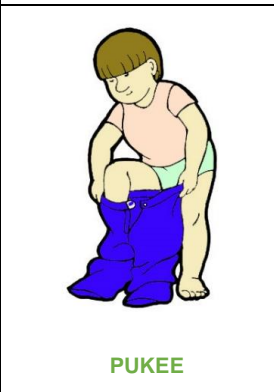
Syö siististi itse haarukalla (ja veitsellä).

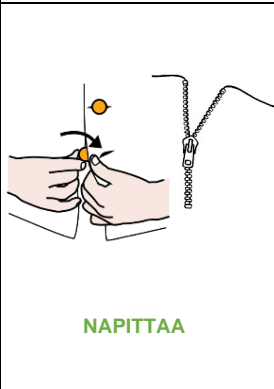
Syö monipuolisesti.

Pukee itse.

Riisuu itse.

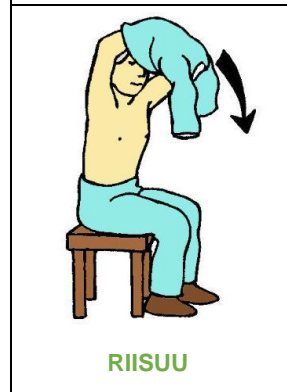
Kiinnittää nappeja ja vetoketjuja pukiessaan.

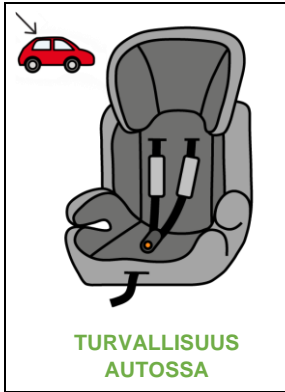
Juo lasista.

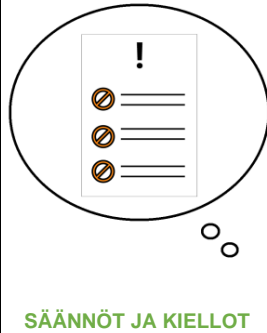
On omatoiminen WC-käyntien suhteen (tarvitsee vielä apua pyyhkimiseen).

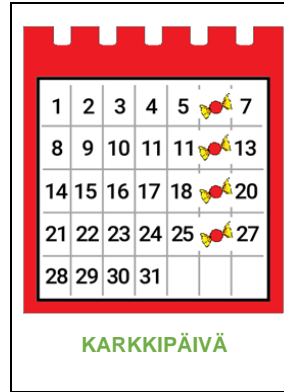
Hammaslääkäriliiton suositusten mukaan vanhemmat pesevät lapsen hampaat aamuin illoin. Lapsen on hyvä saada harjoitella myös itse harjaamista pienestä pitäen. Lapsille on oma hammastahnansa, jota käytetään kahdesti päivässä.

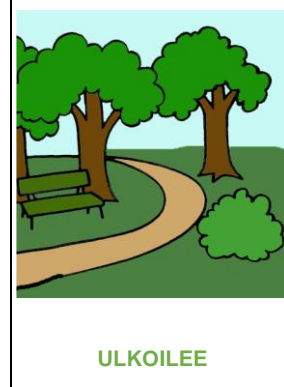
Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvavyöistuimessa autossa. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.

Hyväksyy sääntöjä ja kieltoja toistuvissa päivittäistilanteissa.

Joka päivä ei ole hyvä syödä karkkia. Karkkipäivä on hyvä tapa kontrolloida herkkujen syömistä.

Ulkoilee päivittäin.

Motoriikka

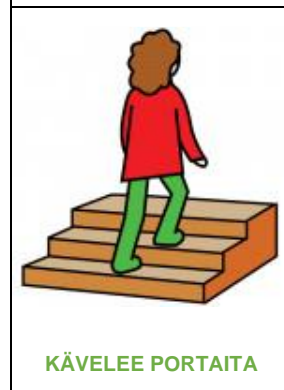
Jaksaa kävellä.

Harjoittelee erilaisia hyppyjä.

Harjoittelee kiipeämistä.

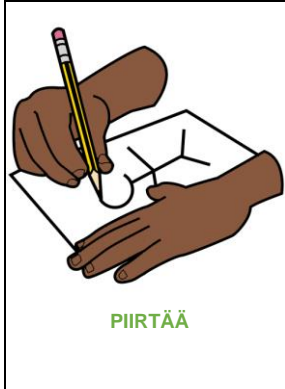
Hallitsee portaissa liikumisen itsenäisesti ilman tukea.

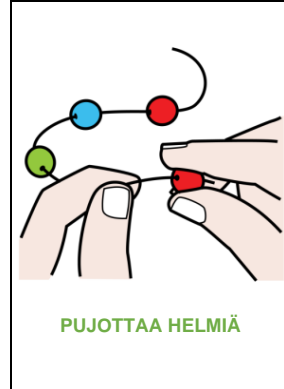
Harjoittelee pyöräilyä (kolmi-
pyöräinen, apupyörät).

Hallitsee tasapainonsa erilaisilla
alustoilla ja epätasaisessa maas-
tossa.

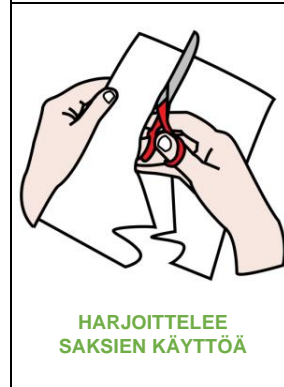
Yrittää piirtää hahmoja.

Pujottaa helmiä.

Askartelee mielellään.

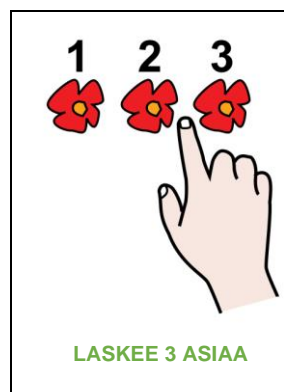

Harjoittelee saksien käyttöä

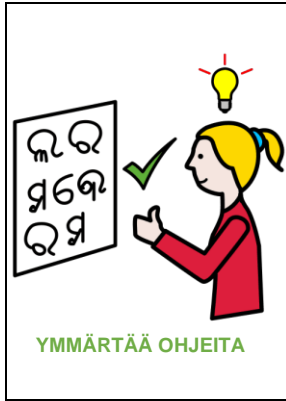
Kielellinen kehitys, kommunikaatio

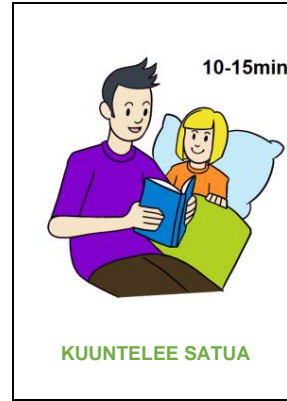
Nimeää kolme väriä.

Laskee kolme esinettä.

Ymmärtää sanallisia ohjeita ja kehoituksia päivittäisissä tilanteissa

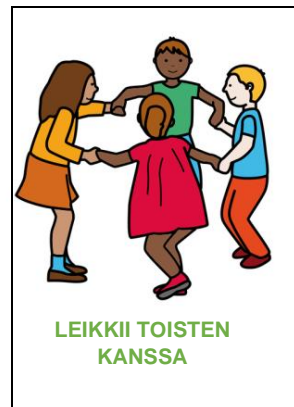

Jaksaa kuunnella n. 10–15 min. kestävän sadun ja ymmärtää sen.

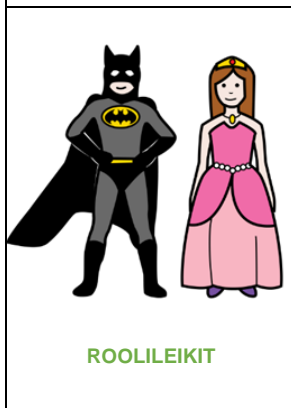
Vuorovaikutus ja leikki

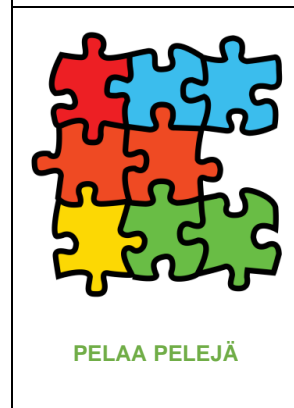
Pystyy jo keskittymään väh.10 min samaan leikkiin leikkivälineet saattavat vaihtua leikin aikana).

Leikkii mielellään muiden lasten kanssa.

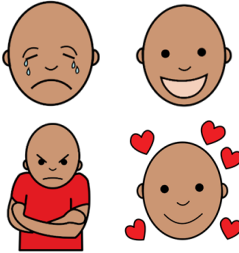

Leikkii roolileikkejä.

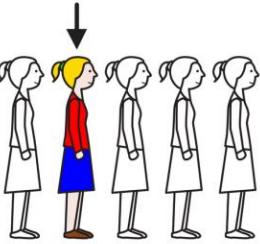

Pelaa muistipelejä, lautapelejä, palapelejä, korttipelejä.

Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

NÄYTTÄÄ TUNTEITA

JAKSAA ODOTTAA

YHDESSÄ

Ilmaisee tunteitaan.

Jaksaa odottaa omaa vuoroaan.

Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

KATSOO SILMIIN

VOI OLLA EROSSA

NEUVOTTELEE

Hakee vahvistusta ja hyväksyntää katsomalla silmiin.

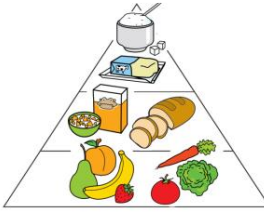

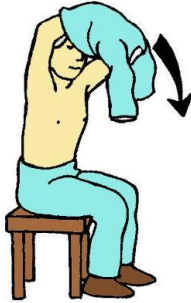
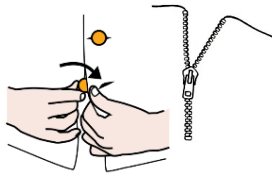
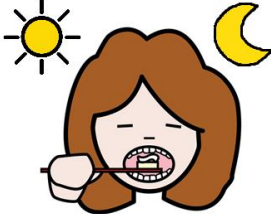

Pystyy olemaan vanhemmistaan erossa tilapäisesti.

Pystyy joustamaan ja neuvottelemaan leikkitilanteissa.

Maailman terveysjärjestön (WHO) suositusten mukaan 4-vuotiaan ruutuajan tulisi olla korkeintaan yksi tunti, mielellään vähemmän.

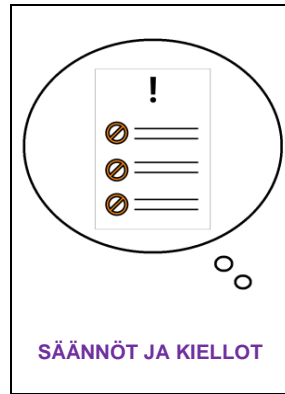
Päivittäistoiminnot

 <p>KÄYTTÄÄ HAARUKKAA JA VEISTÄ</p>	<p>Syö siististi itse haarukalla (ja veitsellä).</p>	 <p>TERVEELLINEN RUOKA</p>	<p>Syö monipuolisesti.</p>
 <p>KÄY ITSE VESSASSA</p>	<p>On omatoiminen WC-käyntien suhteen.</p>	 <p>PUKEE</p>	<p>Pukee itse.</p>
 <p>RIISUU</p>	<p>Riisuu itse.</p>	 <p>NAPITTAÄ</p>	<p>Kiinnittää nappeja ja vetoketjuja pukiessaan.</p>
 <p>HAMPAIDEN PESU</p>	<p>Hammaslääkäriliiton suositusten mukaan vanhemmat pesevät lapsen hampaat aamuin illoin. Lapsen on hyvä saada harjoitella myös itse harjaamista pienestä pitäen. Lapsille on oma hammastahnansa, jota käytetään kahdesti päivässä.</p>	 <p>TURVALLISUUS AUTOSSA</p>	<p>Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvavyöistuimessa autossa. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.</p>

KARKKIPÄIVÄ

Joka päivä ei ole hyvä syödä karkkia. Karkkipäivä on hyvä tapa kontrolloida herkkujen syömistä.

SÄÄNNÖT JA KIELLOT

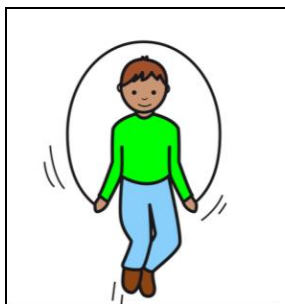
Hyväksyy sääntöjä ja kieltoja.

ULKOILEE

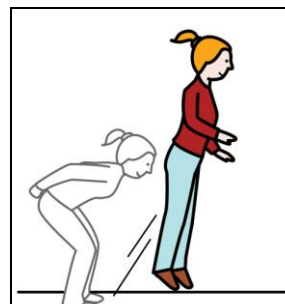
Ulkoilee päivittäin.

Motoriikka

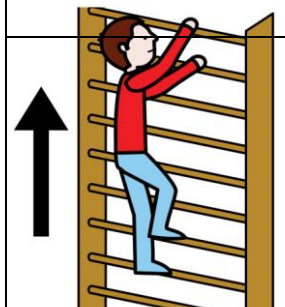
HYPPII

Harjoittelee erilaisia hyppyjä/naruhyppelyä.

HYPPÄÄ YLI

Juostessa ylittää matalan esteen, väistää tai vaihtaa suuntaa sekä pystyy pysähtymään

KIPEILEE

Kiipeilee.

KÄVELEE PORTAITA

Liikkuu sujuvasti portaissa itsenäisesti ilman tukea.

**HARJOITTELEE
PYÖRÄILYÄ**

Opettelee uusia liikunnallisia taitoja (hiihto, luistelu, uiminen, pyöräily, pallo- ja mailapelit).

UIMINEN

Opettelee uusia liikunnallisia taitoja (hiihto, luistelu, uiminen, pyöräily, pallo- ja mailapelit).

**HARJOITTELEE
KUPERKEIKKAA**

Harjoittelee mielellään kuperkeikkaa.

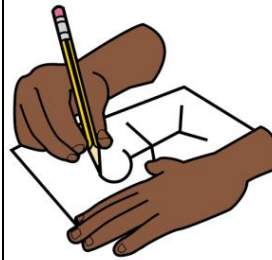
LUISTELU

Opettelee uusia liikunnallisia taitoja (hiihto, luistelu, uiminen, pyöräily, pallo- ja mailapelit).

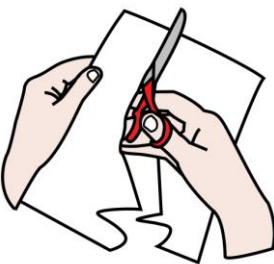
MAILAPELIT

Opettelee uusia liikunnallisia taitoja (hiihto, luistelu, uiminen, pyöräily, pallo- ja mailapelit).

PIIRTÄÄ

Piirroksissa enemmän yksityiskohtia, kärsiväisyys vakiintunut.

KÄYTTÄÄ SAKSIA

Käyttää saksia.

Kielellinen kehitys, kommunikaatio

Noudattaa useampiosaisia, abstrakteja käsitteitä sisältäviä ohjeita ('Ota pienempi lusikka ja laita se pikkuveljen mukin ja lautasen väliin').

Jaksaa kuunnella n. 10–15 min. kestävän sadun ja ymmärtää sen.

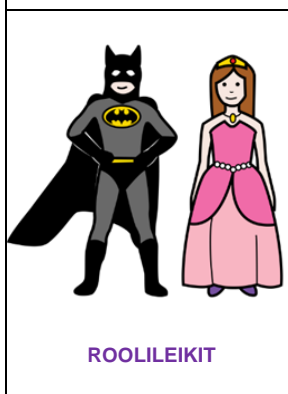
Vuorovaikutus ja leikki

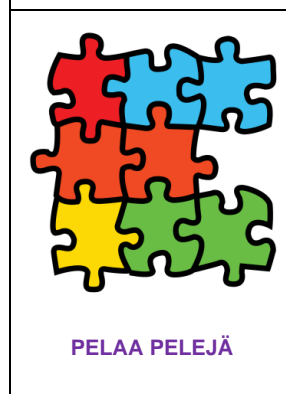
Kykenee itse aloittamaan ja ideoimaan leikkiään, pystyy keskittymään vähintään 10min samaan leikkiin (leikkivälineet saattavat vaihtua leikin aikana).

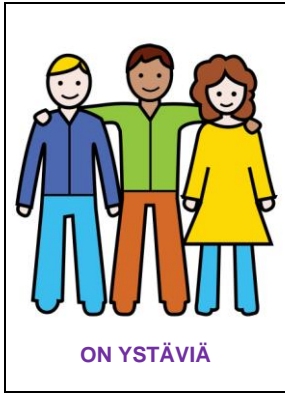
Hakeutuu toisten lasten seuraan, leikkii mielellään.

Leikkii roolileikkejä esim. koira, bussikuski väh. 5 min.

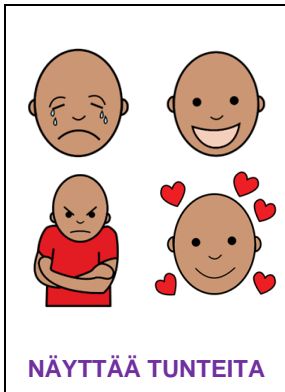

Pelaa muistipelejä, palapelejä, lautapelejä, korttipelejä, leikkii sääntöleikkejä (vaikka häviäminen voi vielä joskus olla vaikeaa).

Solmii ystävyysuhteita.

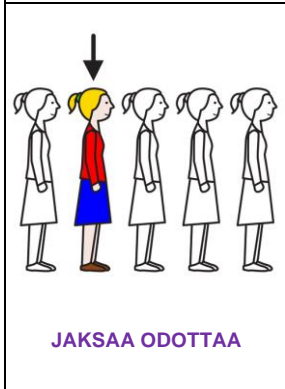
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

Ilmaisee tunteitaan tilanteeseen sopivalla tavalla.

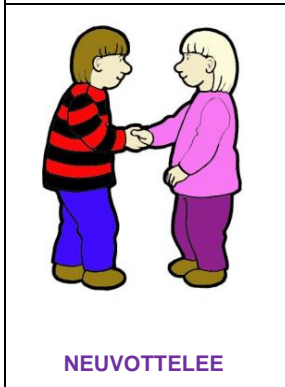
Hakee vahvistusta ja hyväksyntää katsomalla silmiin.

Osa odottaa vuoroaan.

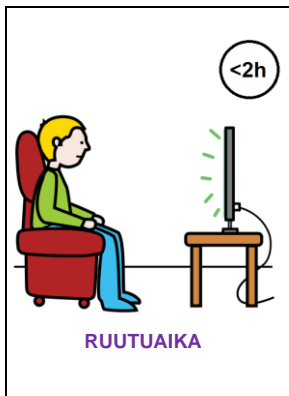

Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

Ratkaisee erimielisyyksiä myönteisin keinoin, vuorottelee joustavasti välineiden käytössä.

Media

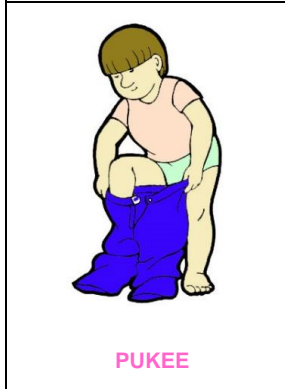

Ruutuaika enintään 2h.

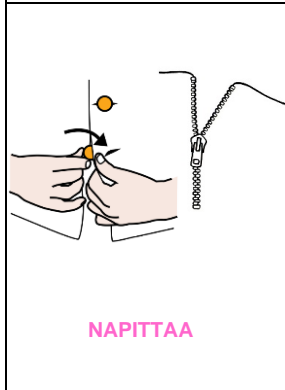
Päivittäistoiminnot

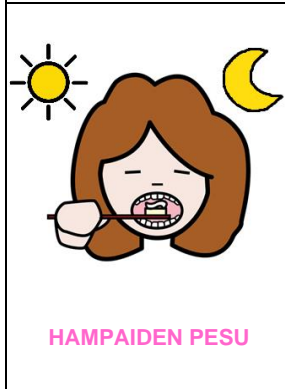
Syö monipuolisesti.

Pukee itse.

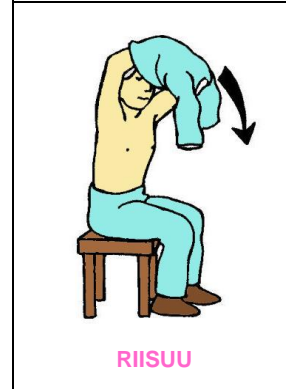
Kiinnittää nappeja ja vetoketjuja pukiessaan

Hammaslääkäriliiton suositusten mukaan hampaat pestään aamuin illoin, vanhemmat tarkastavat harjaustuloksen. Lapsille on oma hammastahnansa, jota käytetään kahdesti päivässä.

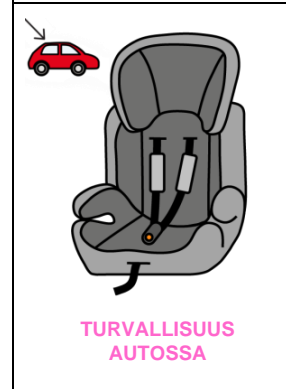
On omatoiminen WC-käytien suhteen.

Riisuu itse.

Huolehtii omista tavaroistaan.

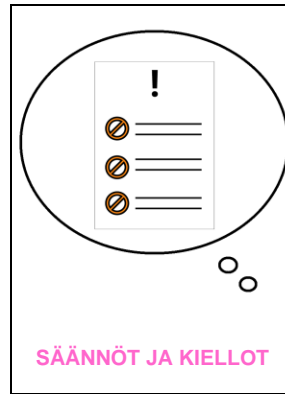

Laki määrää, että kaikki alle 135cm on kuljetettava turvavyöistuimessa autossa. Turvallisin paikka matkustaa on takapenkillä.

KARKKIPÄIVÄ

Joka päivä ei ole hyvä syödä karkkia.
Karkkipäivä on hyvä tapa kontrolloida herkkujen syömistä.

SÄÄNNÖT JA KIELLOT

Hyväksyy sääntöjä ja kieltoja.

ULKOILEE

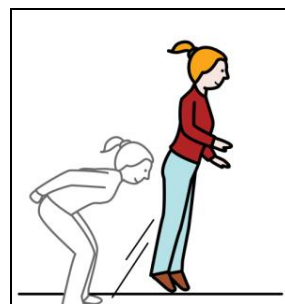
Ulkoilee päivittäin.
Pihaleikeissä kiipeilee, juoksee, ottaa vauhtia keinussa, laskee mäkeä ja tasapainoilee sujuvasti.

Motoriikka

HYPPII

Hyppii, harjoittelee erilaisia hyp-pysarjoja/ narulla hyppimistä sekä yhdellä jalalla hyppimistä.

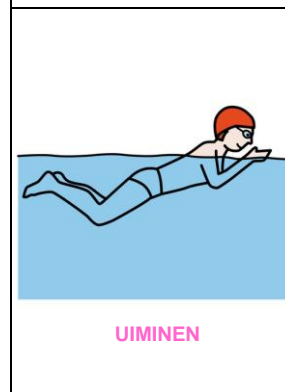
HYPPÄÄ YLI

Juostessa ylittää matalan esteen, väistää tai vaihtaa suuntaa sekä pystyy pysähtymään

PYÖRÄILY

Pyöräilee kaksipyöräisellä.

UIMINEN

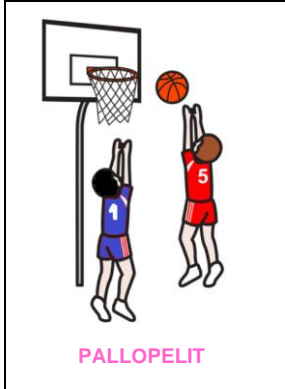
Harjoittelee uinnin alkeita.

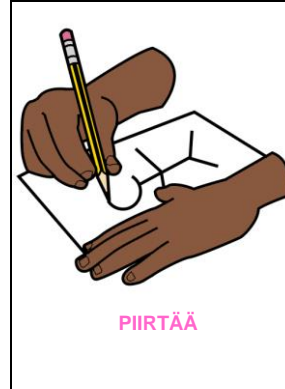
Pyrkii uusien taitojen oppimiseen.

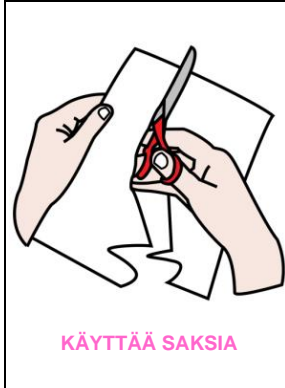
Pallon käsittelytaidot kehittyvät monipuolisemmiksi.

Pallon käsittelytaidot kehittyvät monipuolisemmiksi.

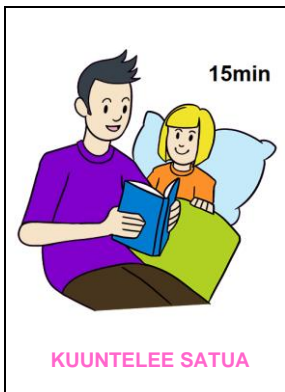

Käyttää sujuvasti kynää.

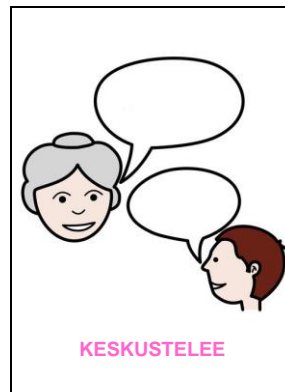

Käyttää sujuvasti saksia, pitää käsillä tekemisestä (esim. askartelu).

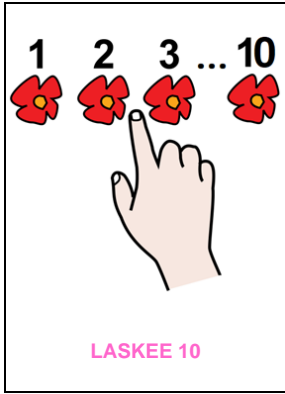
Kielellinen kehitys, kommunikaatio

Jaksaa kuunnella kirjan lukemista n. 15 min. ja ymmärtää luetun.

Lapsi kykenee vastavuoroiseen, etenevään keskusteluun, käyttää kieltä monipuolisesti (kertoo asioistaan, ilmaisee mielipiteensä, kysyy, pohtii, neuvoo), puhe on helposti ymmärrettävää (yksittäisiä äännevirheitä voi esiintyä).

Osaa laskea kymmenen esinettä.

On kiinnostunut kirjaimista ja sanoilla leikkittelystä (esim. riimit).

Vuorovaikutus ja leikki

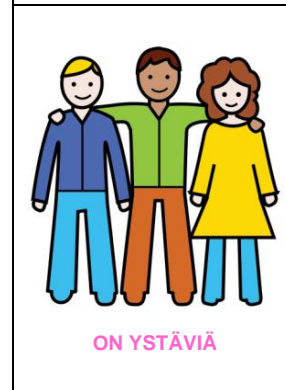
Pystyy keskittymään pidemmän ajan (kymmeniä minutteja) samaan leikkiin ja saattaa leikin loppuun, ideoi ja toteuttaa monimuotoisia leikkejä.

Hakeutuu toisten lasten seuraan, leikkii mielellään.

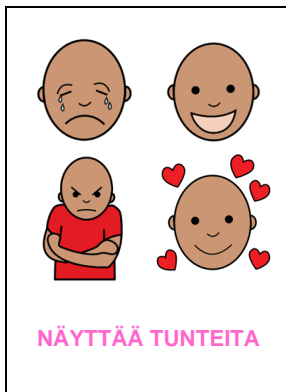

Pelaa muistipelejä, palapelejä, lautapelejä, korttipelejä, leikkii sääntöleikkejä (vaikka häviäminen voi vielä joskus olla vaikeaa).

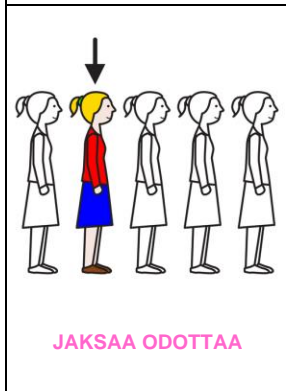

Solmii ystävyysuhteita.

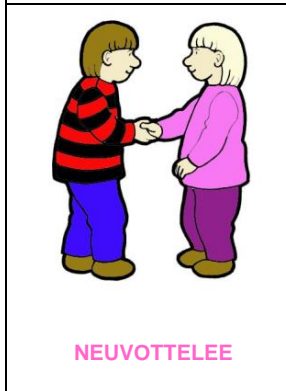
Ryhmässä toimiminen ja tunneilmaisu

Ilmaisee tunteitaan tilanteeseen sopivalla tavalla.

Osa odottaa vuoroaan.

Ratkaisee erimielisyyksiä myönteisin keinoin, vuorottelee joustavasti välineiden käytössä.

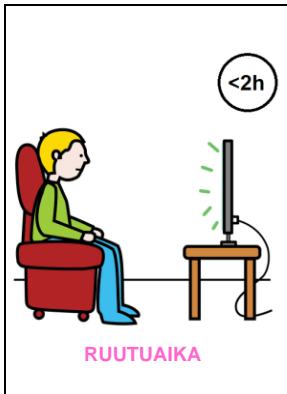

Hakee vahvistusta ja hyväksyntää katsomalla silmiin.

Perhe viettää päivittäin aikaa yhdessä.

Media

Ruutuaikaa enintään 2h.

Lähteet:

VIITATTU 14.2.2020

FINLEX Laki tieliikennelain muuttamisesta <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060234>

FINLEX Tieliikennelaki <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180729#Pidp446520624>

Liikenneturva <https://www.liikenneturva.fi/fi/selkosuomi/lasten-turvaistuimet>

Liikenneturva <https://www.liikenneturva.fi/fi/liikenteessa/turvaistuimet>

Papunet 2020 <https://papunet.net/materiaalia/kuvapankki>

Suomen Hammaslääkäriliitto https://www.hammaslaakariliitto.fi/fi/suunterveys/suunterveys-eri-ikakausina/lasten-ja-nuorten-suunterveys/alle-kouluikaisen-suunterveys#.XNp0HaRS_IU

Opetushallitus 2018. Varhaiskasvatuksen perusteet 2018. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf

World Health Organization <https://www.who.int/news-room/detail/24-04-2019-to-grow-up-healthy-children-need-to-sit-less-and-play-more?fbclid=IwAR0Ozi0QG6z6m3OhJAeFqfe4nH6A-Z4jjTLCdbpcsKNdNy3lu-DQniPfrkIO>